

ΕΤΟΣ Β' - ΑΡΙΘ. 11 - 12 - 23 - 24
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1933

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΣΤΑΜ. Π. ΚΑΨΑΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΩΝΟΣ 96
ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ...

Ὁ «Κυθηραϊκὸς Κήρυξ» συνεπλήρωσε σήμερα τὰ δύο του χρόνια. Ἡ μοῖρα ὅμως ἠθέλησε νὰ μὴ γίνη μεγαλύτερος στὴν ἡλικία. Ἀπὸ σήμερα ἡ ἔκδοσίς του διακόπτεται. Κι' ἐν τούτῳ, ἡ ἀπόφασίς μας εἶνε ἀμετάκλητη, ἀφοῦ ἐλήφθη ἔπειτα ἀπὸ βαθεῖα μελέτη τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποία μᾶς ἔπεισε πὼς ὁ σκοπὸς του δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ ἱκανοποιηθῇ, ὅσα χρόνια, δυστυχῶς κι' ἂν περάσουν.

Εἶνε σὲ ὄλους γνωστὴ ἡ αἰτία πού μᾶς ἔφερε στὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκδώσουμε τὸ περιοδικὸ αὐτό. Τὴν εἶπαμε μὲ μεγάλη λεπτομέρεια στὸ πρῶτο φύλλο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύσαμε τὸ πρόγραμμά μας. Εἶχαμε τότε τὴ γνώμη, ὅτι διὰ τὸ Κυθηραϊκὸν στοιχεῖον, ἡρμοζεν ἓνα περιοδικὸ περιωπῆς, πού θὰ εἶχε τὴν ἐγγύησιν μακροβιότητός του, μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν διανοομένων συμπολιτῶν μας. Ἐπιστεύαμε ἐπίσης πὼς αἱ οἰκονομικαὶ περιστάσεις καὶ αἱ ἀσθενεῖς μας δυνάμεις δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐπιτρέψουν τὴν μακροβιότητα στὸ φύλλο μας, χωρὶς τὴ συνεργασία τῶν Κυθηρίων, εἰς τὰ στήθη τῶν ὁποίων, εἶχαμε τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἐφώλευεν ὁ πατριωτισμὸς σὲ τόση ἔντασι, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἐξοστρακίσῃ τὰς ταπεινάς ἀντιλήψεις τῶν τοπικιστικῶν παθῶν. Σ' αὐτούς, τοὺς γραμματισμένους Κυθηρίους, ἐβασίσσαμε καθ' ἐλπίδα γιὰ τὴ μελλοντικὴ πρόοδον τοῦ περιοδικοῦ μας· προσεπαθήσαμε νὰ κεντήσουμε τὸ ζῆλον τοὺς κι' ἐγράφαμε τότε, στὸ πρῶτο φύλλο μας, τὰ ἑξῆς, κατὰ λέξιν:

«...Πρὸς ἐπιτυχίαν ὅμως τοῦ ὀνδρόλου ἔργου μας τούτου, δὲν βασιζόμεθα εἰς τὰς ἀσθενεῖς μόνον δυνάμεις μας, ἀλλ' ἀποβλέπομεν καὶ ἐπικαλούμεθα καὶ τὴν πολὺτιμον συνεργασίαν τῶν συμ-

πολιτῶν μας. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη τῶν Κυθηρίων, μᾶς δίδει τὸ θάρρος νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ ἐκκλησίς μας, πρὸς αὐτοὺς, θὰ εὖρη ἀπήχησιν καὶ θὰ θελήσῃ νὰ συνδράμῃ διὰ τῆς πολυτίμου συνεργασίας τῶν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν πολλοῦτων σκοπῶν μας, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡμεῖς, ἀναλαβόντες τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον, δὲν θὰ ὀφνῶμεν κατώτεροι τῶν προσδοκίων τῶν. Εἰς τοὺτους θὰ ἀνήκῃ ἡ ὑψηλὴ τιμὴ τῆς ἐξπληρωτέως τῶν Κυθηραϊκῶν ἀνυμφορῶντων, εἰς τὸν ἐκδότην δὲ τοῦ προκειμένου περιοδικοῦ ἡ τιμὴ μόνον ὅτι ἔσχεν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως τούτου καὶ τῆς καταπαύσεως μιᾶς καταστάσεως, ἥτις ἐξπληρωτέως τὰ Κυθηραϊκὰ ἀνυμφορῶντα».

Αὐτὰ ἐγράφαμε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1931, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, συγκεντρώνοντας ὅλο τὸ ἔμψυχο ὕλικόν τῶν ἀνεπτυγμένων συμπολιτῶν, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὕρισκετο, χωρὶς διάκρισιν μετὰ μεσοδημοτῶν καὶ ἐξωδημοτῶν, θὰ κατορθώναμε νὰ μαζέψωμε ὄλους τοὺς Κυθηρίους περὶ τὸ περιοδικόν μας καὶ μὲ τὴν κοινὴν προσπάθειαν γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, νὰ δίναμε ὥθησιν στὸ νησί μας, δείχνοντας καὶ στοὺς κατοικοῦντας αὐτό, ὅτι πρέπει ν' ἀφήσουν κατὰ μέρος κάθε τοπικιστικὴ ἀντίληψιν, κάθε διάκρισιν γιὰ τοὺς κατοικοῦντας διάφορα χωρία.

Πέρασαν ἀπὸ τότε, δύο ὀλόκληρα χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτῶν, ἐνῶ ἐκάμαμε ὅτι μᾶς ἦτο δυνατόν γιὰ νὰ δείξωμε στοὺς γραμματισμένους πατριώτες μας τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τῆς πατριωτικῆς δράσεως, δὲν κατορθώσαμε παρὰ νὰ συγκεντρώσωμε πέντε ἢ ἕξ μόνον συμπολίτας συνεργάτας στὸ φύλλο μας. Οἱ ἄλλοι ἢ ἐστάθησαν τελείως ἀδιάφοροι γιὰ κάθε Τσιριγώτικο ζήτημα, ἢ ἐπηρεα-

σμένοι ἀπὸ τὶς τοπικιστικὰς ἀντιλήψεις, δὲν θέλησαν νὰ συνεργασθοῦν καὶ νὰ δουλέψουν γιὰ τὴν πρόοδον τοῦ περιοδικοῦ πού θ' ἀπετέλει τιμὴν γι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους.

Κι' ἔτσι βρεθήκαμε μόνοι, μὲ τὶς ἐλπίδες πού εἶχαμε κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου φύλλου διαψευθεῖσας παταγωδῶς. Ἡ προσπάθειά μας κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο δὲν ἐτελεσφόρησε, ἀφοῦ ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἐβασίσσαμε τὶς ἐλπίδες μας, δὲν θέλησαν νὰ δείξουν ὅτι διαπνέονται ἀπὸ τὰ ἴδια μὲ ἡμᾶς αἰσθήματα.

Ὁ σκοπὸς μας ἐματαιώθη ἐξ αἰτίας ἐκείνων πού ἐζητήσαμε μάταια τὴν συνεργασίαν καὶ βοήθειάν των. Ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν συμπολιτῶν μας χωρὶς διάκρισιν μεσοδημοτῶν καὶ ἐξωδημοτῶν ἔμεινε ὄνειρον, ἀφοῦ καὶ οἱ γραμματισμένοι μας, πού θὰ ἔπρεπε νὰ καθοδηγοῦν τοὺς ἄλλους συμπολίτες, σὰν ἰθύνουσα τάξις, ἔμειναν κι' αὐτοὶ πιστὰ προσκεκολλημένοι στὶς τοπικιστικὰς ἀντιλήψεις. Οἱ περισσότεροι γραμματισμένοι τοῦ λεγομένου Μέσα Δήμου, ἂν καὶ κατέχουν σπουδαίας θέσεις στὴν κοινωνίαν, ἀρνήθησαν τὴν συνεργασίαν των, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡμεῖς καταγόμεθα ἀπὸ τὸν ἕτερον Δῆμον.

Αὐτὸ εἶναι τὸ λυπηρὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐβγάλαμε ἀπὸ τὴν προσπάθειαν δύο ἐτῶν. Ὅτι, δυστυχῶς, δὲν εἴμεθα γιὰ μεγάλα ἔργα. Ἡμεῖς κολακευόμεθα νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐκάμαμε κάτι πού ἐνομίσαμε καθήκον μας. Μᾶς εἶνε ἀδιάφορον ἂν ἀπετύχαμε ἐξ αἰτίας τῶν διανοομένων μας.

Δίνουμε τώρα τὸ τελευταῖον φύλλο τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» στοὺς ἀναγνώστας μας, καὶ τὴν εὐχὴ σ' ὄλους τοὺς Κυθηρίους, ὅπως ἔπειτα ἀπὸ ἡμᾶς βρεθῇ ἄλλος, τυχερώτερός μας γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν προσπάθειάν μας καὶ νὰ ἰδῇ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ του, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ νησιοῦ μας.

Νέα από το Νησί

ΕΠΕΣΕΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΤΕΓΗΝ

Ο συμπολίτης Παναγιώτης Σιμιτέκο-λος επισκευάζων τὴν στέγην τοῦ παρὰ τὸ Λεϊβάδι ἐλαιουργείου τοῦ κ. Γεωργ. Μεγαλοοικονόμου, τὴν 21 Σεπτεμβρίου, κατέπεσεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἐργο-στασίου καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ ὁδηγοῦ τοῦ ἱμάντος τῆς μηχανῆς Ἀπο-τέλεσμα τῆς τραγικῆς ταύτης πτώσεως, ὑπῆρξεν ὁ σοβαρὸς τραυματισμὸς τοῦ ἀτυχοῦς συμπολίτου διὰ τοῦ σιδηροῦ τοῦ-του ὁδηγοῦ ὅστις εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ σώ-ματός του διατρήσας βαθύτατα τὸν δε-ξιὸν μηρόν.

Ἡ κατάσταση του εἶναι σοβαρά.

ΕΚΑΗ ΑΠΟ ΤΟ ΤΣΙΓΑΡΟ ΤΟΥ

Ἀνηγγέλθη ἐκ Κυθήρων πρὸς τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς Πειραιῶς ὅτι ὁ συμπολίτης Παῦλος Κασσιμάτης ἔτων 75 ἄνεργος, κατακλιθεὶς ἀπεκοιμήθη με ἀνημ-μένον σιγαρέττον εἰς τὴν χεῖρα. Ἐξ αὐ-τοῦ μετεδόθη τὸ πῦρ εἰς τὴν κλινοστρω-μνήν, ὁ δὲ ἀτυχὴς γέρον εὗρε φρικτὸν θάνατον ἀπὸ ἐγκαύματα.

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Γυμνασιάρχης Κυθήρων κ. Σπ. Στάθης κατήρτισε τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ Γυμνασίου Κυθήρων, ὅστις εἶναι λεπτομερέστατος καὶ παρέχει σαφῆ εἰκόνα τῆς ὅλης διαχειρίσεως τῶν ὑπὲρ τοῦ Γυμνασίου Μεγάλου δωρηθέν-των ποσῶν καὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γυμνα-σίου εἰς τὴν καθόλου ἐκπαιδευσιν τῆς νήσου μας. Ὁ ἀπολογισμὸς οὗτος ἐκτυ-πούμενος εἰς τεῦχος θὰ διανεμηθῇ δω-ρεὰν εἰς τοὺς συμπολίτας.

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ

Διὰ πλειοδοτικῆς δημοπρασίας ἐμ-σθώθησαν τὰ ὑπόγεια διαμερίσματα τοῦ ἐν Ποταμῷ Κοινοτικοῦ Μεγάλου.

Ἐκ τούτων τὸ μὲν ἐν κατεκρωῶθῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ κ. Ἡλίου Μανρομμάτη τὸ δὲ ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ κ. Ἰωάννου Φά-ρου, ὅστις θέλει χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸ ὡς ὑδραυλικὸν κατὰστημα καὶ φανοποιεῖον.

ΤΟ ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΝ ΚΥΘΗΡΩΝ ΣΥΝΑΝΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ...

Τὸ ἐν Ἀθήναις Γεωργικὸν Ἐπιμελη-τήριον Ἀττικοβοιωτίας ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἐν Κυθήροις ἀντιπροσώπους αὐτοῦ Κωνστ. Στάθην καὶ Ἀντ. Καλλιγέρον τὸ κατωτέρω ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου προβλέπεται ἡ σύστασις ἀγροκηπίου ἐν Κυθήροις.

ΓΕΩΡΓΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀριθ. πρωτ. 32

Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ταυτάριθμον προᾶξιν τῆς Διοικήσεως ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐπιμελητηρίου καταρτιζομένη ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. 1) Προέδρου Κοινότητος Κυθήρων, 2) Ἀντ. Καλλιγέρον μέλους τοῦ Γεωργ. Ἐπιμελητηρίου, 3) Κων. Ἐμ. Στάθην, μέλους τοῦ Ἐπιμελητηρίου ἀμφοτέρων κατοίκων Κυθήρων ἵτις θέ-λει ἀναλάβει τὴν διεύθυνσιν καὶ διαχεί-ρισιν τοῦ ἐν Κυθήροις τοπικοῦ Ἀγροκη-πίου (ἐπιχορηγούμενου ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἐπιμελητηρίου) ὑπὸ τοὺς κατωτέρω ὁρους. 1) Τὸ Ἀγροκήπιον θὰ τελῇ ὑπὸ τὴν τεχνικὴν διεύθυνσιν τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Γεωργ. Ἐπιμελητηρίου, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ βαρύνουσαν γνώμην ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐν γένει (μονίμου καὶ ἡμερομισθίου) καὶ θὰ κανονίζῃ τὰ τῆς καλλιτέρας λειτουργίας καὶ διαθέσεως τῶν δένδρων τοῦ Ἀγροκηπίου.

Αἱ εἰσπράξεις τοῦ Ἀγροκηπίου μετὰ τῶν ἐτησίων εἰσφορῶν τοῦ Ἐπιμελητη-ρίου, Κοινοτήτων, ταμείων ἐλαίας, συν-εταιρισμῶν κλπ. θὰ εἶναι ὑπὲρ τοῦ Ἀγροκηπίου πρὸς καλλιτέραν αὐτοῦ μόνιμον ἐγκατάστασιν καὶ μετατροπὴν εἰς σταθμὸν δεινδροκομικὸν καὶ πτηνοτρο-φικόν.

3) Αἱ δαπάναι, αἱ πληρωμαὶ τῶν ἡμε-ρομισθίων καὶ αἱ εἰσπράξεις θὰ θεω-ροῦνται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Πρόεδρος
Σ. ΚΑΡΑΜΑΓΚΙΩΛΗΣ

Ἀντίγραφα τούτου διεβιβάσθησαν πάραντα πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν Κοι-νοτήτων, οἵτινες τὴν 17 Σεπτεμβρίου ἡμέραν Κυριακὴν συνήλθον εἰς τὸ ἐν Ποταμῷ καὶ ἐντὸς τοῦ Κοινοτικοῦ Με-γάλου εὐρισκομένου Εἰρηνοδικειακὸν Κατὰστημα καὶ συνεσκέφθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ δημιουργηθέντος μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον.

Ὁ παριστάμενος κ. Ἰωάν. Ι. Κασσιμά-της, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγχωρίου πε-ριουσίας ὠμίλησε διὰ μακρῶν συμφώνως

πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἔγγραφου τοῦ Γεωρ-γικοῦ Ἐπιμελητηρίου.

Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Κασσιμάτη, ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὸν ὅπως ἀντὶ τῆς διοριζομένης διὰ τοῦ ἔγγραφου Ἐπιτρο-πῆς, ἀνατεθεῖ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐγ-χωρίου Περιουσίας ἡ οἰκονομικὴ διεύ-θυνσις καὶ γενικῶς ἡ διαχείρισις τοῦ Ἀγροκηπίου Κυθήρων.

Γενομένης μετὰ ταῦτα ψηφοφορίας διὰ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ καταλλήλου προσώπου ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τὸ τεχνικὸν μέρος ἀνε-τέθη καὶ τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν Ἐπιτρο-πὴν Ἐγχωρίου Περιουσίας διὰ ψήφων ὁκτώ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Κυθή-ρων ἐξήγησε τὴν ἀναβολὴν τοῦ διακανο-νισμοῦ τοῦ ζητήματος μέχοι τῆς διενερ-γείας τῶν Κοινοτικῶν ἐκλογῶν.

Τῆς συσκέψεως δὲν μετέσχεν ὁ Πρόε-δρος Κοινότητος Καραβᾶ ἀπουσιάζων ἐκ Κυθήρων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις

Ἡ κ. Γιαννοῦλα Γεωργιλιάκη ἔτεκεν δίδυμα ἄρρενα ἐν Ποταμῷ τὴν 31 Ἀυγούστου.

— Ἡ κ. Φωφῶ Χαρ. Πειρουνάκη, τὸ γένος Μιχ. Καρατζᾶ ἔτεκεν ἄρρεν ἐν Πει-ραιεὶ τὴν 8 Σεπτεμβρίου.

Βαπτίσεις

Ἡ κ. Μαρίκα Παν. Μεγαλοοικονόμου ἀνεδέξατο ἐν τῇ Μονῇ Μυρτιδίων τὴν 4 Σεπτεμβρίου, τὸ θυγάτριον τοῦ ἱατροῦ κ. Παναγ. Κατσούλη ὀνομάσασα αὐτὸ Φωτεινὴ.

— Τὴν 17 Σεπτεμβρίου ἡ δις Οὐρανία Κορωναίου ἀνεδέξατο ἐν Ποταμῷ τὸ ἀγοράκι τοῦ κ. Παναγ. Γεωργοπούλου ὀνομάσασα αὐτὸ Τζαννέτον.

— Ὁ κ. Σταῦρος Μπαβέας ἀνεδέξατο ἐν Ποταμῷ τὴν 18 Σεπτεμβρίου τὸν υἱὸν τοῦ κ. Παναγ. Κασσιμάτη ὀνομάσας αὐ-τὸν Ἀνάργυρον.

— Τὴν 20 Σεπτεμβρίου ἐν Ποταμῷ ἡ Ἑλένη Κων. Φαρδούλη ἀνεδέξατο τὸ ἀγοράκι τοῦ Γεωρ. Γεωργιλιάκη ὀνομά-σασα αὐτὸ Ἐμμανουήλ.

Ἡ δις Χαρίκλεια Θεοδωρακάκη τὴν 20 Σεπτεμβρίου ἀνεδέξατο τὸ ἕτερον ἀ-γοράκι τοῦ κ. Γεωρ. Γεωργιλιάκη ὀνομά-σασα αὐτὸ Κωνσταντῖνον.

Γάμοι

Ὁ κ. Εὐστάθιος Κυριαζῆς καθηγητῆς 9ου Γυμνασίου Ἀθηνῶν καὶ ἡ δις Μα-ρίκα Γ. Καρύδη καθηγήτρια Α'. Γυμνα-σίου Ἀθηνῶν ἐτέλεσαν τοὺς γά-μους τῶν ἐν Ἀθήναις τὴν 17 Σεπτεμβρίου.

— Τὴν 10 Σεπτεμβρίου ἐτελέσθησαν ἐν Ποταμῷ οἱ γάμοι τοῦ κ. Ἀγησιλάου Φάρου μετὰ τῆς Ποθητῆς Στελίου.

† ΝΙΚ. ΣΤΑΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΚΥΘΗΡΑ

ΜΕΤΑΦΡ. ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΥΠΟ ΓΙΑΝΝΗ ΠΡΙΝΕΑ

(Συνέχεια)

Ἐξ ἄλλου ὅμως πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ Κύθηρα ἐκαλοῦντο νήσος Λακωνική, καθ' ὃ κειμένη παρὰ τὴν Λακωνικὴν θάλασσαν, καὶ ἀποτελοῦσα κατὰ συνέπειαν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ἐλευθέρας χώρας τῆς Λακεδαιμόνος· διότι οἱ Κυθηριοὶ κατήγοντο ἐκ Λακεδαιμόνος ἀπὸ τοὺς ὁμόρους κατοίκους τοὺς περὶ τὴν πόλιν τῆς Σπάρτης οἰκοῦντας, ὡς ἀκριβῶς ἐσημείωσα εἰς τὴν παράγραφον 7 τοῦ Α'. Κεφαλαίου, ἀναφέρον τὴν ἀφθεντίαν τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ὀνομάσθησαν ἀκόμα ἀποικίαι τῶν ἀστῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐν τῷ 7ῳ βιβλίῳ τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου, συνωδὰ τὸ παρ' ἐμοῦ ὑποδειγμένον ἐν τῇ 16 παραγράφῳ τούτου, θέλων μὲ τοιαύτην ὀνομασίαν ὁ Θουκυδίδης, νὰ ἀποδείξῃ τὴν καταγωγὴν τῶν Κυθηρίων. Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐκυβερνῶντο μὲ τοὺς ἰδίους νόμους τῆς Σπάρτης, καὶ ὅτι ἐπομένως μία τοιαύτη λιτὴ ζωὴ τῶν Κυθηρίων, ἦτο θεσμὸς ἢ ἔθιμον Σπαρτιατικόν, καὶ σχετικὴ πρὸς τοὺς νόμους τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τοὺς θεσπισθέντας ὑπὸ τοῦ Λυκούργου, ὁ ὁποῖος ἐσχόλει νὰ συνηθίσῃ τοὺς Λακεδαιμόνας εἰς τὴν λιτότητα ὅπως τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς νόσους τὰς ἀπὸ τὰ συμποῦσια ἐξαρτωμένας καὶ ἀποφύγῃ τὴν μεγίστην ποσότητα δαπανῶν, πὺν ἀπετέλουν μέρος τῆς πολυτελείας τῆς διαφθορεύσεως τὰ χρηστὰ ἥθη τοῦ ἀνθρώπου. Γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Λακεδαιμονίων ὅτι οἱ Σπαρτιάται διὰ τὰ δημόσια αὐτῶν γέμματα, τὰ λεγόμενα **Συσσίτια** — ὅπου ἔπρεπε καθ' ἑκάστην νὰ προσέρχωνται εἰς συνδαισίαν ὅλοι οἱ πολῖται οἰασδήποτε τάξεως καὶ ἂν ἦσαν, διότι μένοντες νὰ τρώωσιν εἰς τὰς οἰκίας των, νὰ μὴν εἶχον τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀλλάζον κατὰ βούλησιν καὶ ὄρεξιν τὴν λιτὴν αὐτὴν τροφήν — ὑποχρεοῦντο νὰ στέλωσι μὴνιαίως διὰ τὴν συμβολὴν των, μικρὰν ποσότητα ἀλεύρων, τυροῦ καὶ ποσότητα οἴνου καὶ μερικὰ χρήματα διὰ τὰς τυχαίας καὶ ἐκτάκτους δαπάνας. Ἐπίσης

γνωρίζομεν ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν ἐτρέφοντο ποτὲ μὲ κορέατα, ἐκτὸς τῶν θυομένων εἰς τὰ εἰδωλά των καὶ τὰ προσερχόμενα ἐκ τῆς θήρας των, ὥστε ἀναμφιβόλως, διακρίνεται ὅτι ἡ ἀνω ρηθείσα τροφή τῶν Κυθηρίων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, ἦτο ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην τῶν Σπαρτιατῶν τροφὴ ἣτις ἀκόμη ἀπὸ τούτους ἐτηρεῖτο δυνάμει ἀρχαίας ἔξεως συμφώνως πρὸς τὰ στρατιωτικὰ καὶ θρησκευτικὰ αὐτῶν θέσμια, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν φιλαργυρίαν τῶν Κυθηρίων, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐμφανίζονται γλίσχροι τοῦ χορήματός των διὰ τὴν φειδωλίαν μεθ' ἧς ἔζων. Καταλαμβάνω τὶ τοὺς ἔξωθι ὅταν ἔβλεπον τὴν συνεχῇ προσόρμισιν ξένων πλοίων — τὸ ὁποῖον ἦτο μία ἀφοριτὴ διαφθορὰς — ἐπώλουν εἰς αὐτὰ προμηθείας φαγωσίμους μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ περιλαμβάνεται τὸ κορέας τῶν σφαγείων ζώων, τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἀφθόνων ποιμνίων των ὡς καὶ ἐκ τῶν προϊόντων τὰς ἀρίστης ποιότητος, τὸ διακεχωρισμένον μέλι των καὶ ὁ τυρός. Ἐπληρῶνοντο διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τὸ ἐνοίκιον τούτων. Οἱ ἔμποροι οὕτινες ἐκράτουν εἰς παρακαταθήκην τὰ προσερχόμενα ἀπὸ ξένην ἐπικράτειαν καὶ ἔπειτα τὰ ἔστελαν εἰς ἄλλους τόπους ἔζων λιτῶς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας· πνεῦμα ὅπερ διευθύνει καὶ διέπει πάντοτε τὴν ψυχὴν τῶν ἐμπορευομένων λαῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ αἰδήσωσι τὴν παρουσίαν ἕως ὅτου φθάσωσιν εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ χρόνου, καθ' ἣν κατὰ πολὺ τούτων ἠῤῥημένην, νὰ ἀφιερῶνται καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν τοῦ βίου. Διὰ τοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ Κυθηριοὶ κατέστησαν φιλοχορήματοι καθόσον περιέχει ἀλήθειαν ἀπὸ τὴν παρατήρησιν ἣτις ἐβεβαιώθη τὸ γνωστὸν ἄξιωμα: *Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia Crescit* — καὶ ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἐργάται ἐξησχημένοι διὰ τὴν ἀφορίαν τοῦ ἐδάφους αὐτῶν. Μένει λοιπὸν ἐναργῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ προμνησθεῖσα τροφή καὶ αἱ ἥθικαί ἔξεις τῶν Κυθηρίων, ἦσαν

ἀναγκαῖαι συνέπειαι τῆς Σπαρτιατικῆς ἀγωγῆς ληφθείσης εὐθείς ἐξ ἀρχῆς τῆς ποιότητος τῆς γῆς τὴν ὁποίαν καλλιεργούσαν, καὶ ἐπισφύρουσιν τοῦ χορροῦ καὶ ἀργύρου τοῦ Βαβυλωνίου, Περσικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ ἐκεῖ συνηγμένου καὶ τοῦ πνεύματος τῆς οἰκονομίας ὅπερ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐμποροῖς ἦνθει μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ ὅστις ἔχει ἐπὶ τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας, τοῦτέστιν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς μεγαλειτέρας διαφθορᾶς ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι ἐν τοσούτῳ ἀξιοσημείωτος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἡ μακρὰ τήρησις τῆς ἐγκρατείας τῶν Κυθηρίων, τόσον τελεσφόροι ἦσαν παρ' αὐτοὺς οἱ νόμοι εἰς τὰ Σπαρτιατικὰ ἔθιμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6ον

Περὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου Κυθήρων

1) Παρατηρεῖται ὅτι τὸ ἐπίπεδον ὕψους ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Βιοργιλίου εἰς τὴν νήσον Κύθηρα, εἶναι ἀληθές, διότι ὅπως καὶ τώρα βλέπετε ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ταύτης εἶναι κατὰ μέγα μέρος καὶ ἐν συγκρίσει ἄλλων χωρῶν ἀρκετὰ ὑψηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Καὶ πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Βιοργιλίου τὸ ἔδαφος τοῦτο ἦτο ἔτι ὑψηλότερον, διότι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παρωχημένης ἀρχαιότητος τὰ ὄρη καὶ τὰ ὑψηλὰ ἐδάφη, καὶ κατὰ τι ἐπικλινῇ, ἦσαν ὑψηλότερα παρὰ ὅσον εἶναι σήμερον διὰ τὴν διάβρωσιν ἣν προξενῇ ἡ ταχεῖα ῥοή τῶν ὀμβρίων ὑδάτων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βιοργιλίου μέχρι σήμερον παρῆλθον 2900 ἔτη περίπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7ον

Ἀφηγήσεις διαφόρων τυχῶν ἐπισυμβασῶν εἰς τὴν νήσον Κύθηρα μετὰ τὴν Χριστιανικὴν ἐποχὴν καὶ εἰς χρόνον πολὺ ἀπέχοντα ταύτης καὶ σκέψεις ἐπὶ τῶν ἰδίων.

1) Μετὰ τὴν τελικὴν καὶ καθ' ὅλην πτωσὶν ἀνευ ἐτέρας ἀναστάσεως τῶν δύο περιωνύμων καὶ ἰσχυρῶν Δημοκρατιῶν

των Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, αἵτινες μεταξὺ των διενέχοντο καὶ ἐπολέμουν μεταξὺ των διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς κυριαρχίας πάσης τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὰ Κύθηρα λόγῳ τῆς φυσικῆς στρατηγικῆς των θέσεως καὶ λόγῳ των σημαντικῶν ἐσόδων ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμπορίου, ἐσημειάζον ἕνα λίαν ἀξιόμαχον στρατόπεδον διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Λακεδαιμόνος καὶ ἀπ' ἐτέρου, διότι ἐὰν τὴν κατέκριναν οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἠδύναντο εὐκόλως νὰ ἐνοχλοῦν ἐκεῖσε τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς γειτνιάσεως. Μετὰ τὴν πτώσιν λέγω αὐτὴν των δύο Δημοκρατιῶν, ἡ νῆσος αὕτη ὅχι μόνον δὲν διέλαμψε πλέον, ἀλλὰ κατέπεσε εἰς τὴν λήθην καὶ εἰς τὴν σκοτίαν. Εἴτε διότι ἔπαισαν αἱ τέως ὑποδειχθεῖσαι πολιτεαὶ περιστάσεις, εἴτε διότι ἡ ναυτικὴ ἐμπορεία εἶχε λάβῃ ἄλλην ὁδὸν διερχομένων των πλοίων ἀμέσως καὶ κατ'εὐθείαν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος καὶ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ Κύθηρα καὶ των προϊόντων τῆς Λιβύης, τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅλης τῆς Ἀνατολῆς, των Ἰνδιῶν καὶ ὅλων των περιβοηχόμενων ἀπὸ τῆς Μεσογείου μερῶν. Ἡ μεγάλη καταβόθρα τῆς δεσποζούσης Ρώμης ἤλκυε πρὸς αὐτὴν ὅλα τὰ πλούτη καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς οἰκουμένης καὶ συνεπῶς ἐπεδείκνυε πολυτέλειαν τῆς ὁποίας παρομοία δὲν εὐρίσκεται νὰ συγκριθῇ παρ' οὐδενὶ ἀρχαίῳ ἢ νεωτέρῳ λαῷ. Νὰ προσθέσωμεν δὲ ταυτοχρόνως ὅλαι αἱ ἐπαρχαίαι τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας ἐπ'ὸν ἔχοντες καὶ οἰονεὶ ἀπερημώθησαν ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ δεσποτισμοῦ τόσον ὑπὸ των Αυτοκρατόρων ὅσον ὑπὸ των Ἀνθυπάτων αὐτῶν καὶ των Ἐπαρχῶν μὲ ἀπώλειαν παντὸς εἴδους βιομηχανίας. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ τῇρην ὑπέπεσαν αὐταὶ ἐπὶ των διαδεχομένων ἀλλήλας αυτοκρατοριῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως οὐδεμίαν πλέον παρουσιάσωσιν φωτεινὴν ἐμφάνισιν εἰς τὸ ἐμπορικὸν καὶ πολιτικὸν θέατρον τοῦ κόσμου. Καὶ προσθέτομεν τέλος ὅτι ἡ ἐξαφάνισις τοῦ καλοῦ λιμένος τῆς συμβάσης ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὑπῆρξε τὸ μεγαλειότερον πρόσκομμα, ὅπως δυνήθουν τὰ Κύθηρα ν' ἀνεγερθῶσιν πλέον ἐμπορικῶς. Ἀν εὐρίσκω λοιπὸν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι σχετικὸν ἐπιχειρημα περὶ τῆς νήσου ταύτης ποὺ νὰ εἶναι ἄξιον νὰ καθέξῃ θέσιν τινα ἐν τῇ ἱστορίᾳ μέχρι τοῦ 11ου αἰῶνος τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς ἐν τῷ ὁποίῳ συνεδυσθῆσαν ἰδιαίτεροι περιστάσεις ἠθικαὶ καὶ πολιτικά, ἐμφανιζόμενα ἀπὸ ἱστορικῶν

τινῶν μνημείων τῆς νήσου ταύτης ὅπως ν' ἀξίξῃ ὅπως ἀναμνησθῇ καὶ σχολιασθῇ.

2) Εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον λοιπὸν ἦλθεν νὰ κατοικήσῃ τὴν νήσον ταύτην — ἐνῷ ἦτο ἔρημος — μοναχὸς τις ἐρημίτης ὀνόματι **Θεόδωρος** ἐκ Κορώνης, πόλεως τοῦ Μωρέως καὶ ἔζησε μόνος ἐντὸς ναοῦ ἀφιερωμένου τῷ Ἁγίῳ Σεργίῳ καὶ Βάκχῳ. Μετὰ πάροδον τριῶν περὶ του ἐτῶν μετέστη τοῦ βίου καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὴν αἴλην τοῦ Ρωμαίου αυτοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ ἐνάρετος καὶ παραδειγματικὴ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ τούτου, ὁποῦ μετὰ των ἑλ' αὐτοῦ τελεσθέντων θαυμάτων. Ὁ αυτοκράτωρ οὗτος εἶχε ἀναβῇ εἰς τὸν αυτοκρατορικὸν θρόνον τῷ 1028 καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1034, ἐντὸς τῆς χρονικῆς ταύτης περιόδου ἐστάλη μία τοιαύτη ἀναφορὰ πρὸς τὸν ἄνω ἀναφερθέντα Αυτοκράτορα, ἐνῷ ἦτο, ὡς μᾶλλον γνωρίζει ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία, παραδεδωμένος εἰς νηστείας, ἀποχὰς καὶ προσεσχῆς καὶ ἀπασχολημένος νὰ προικίσῃ μὲ ἀγαθὰ μάλιστα ὁλοκλήρων πόλεων — τὰς ὁποίας ἐπὶ ταῦτο ἠγόραζεν — τὰ κοινόβια — καὶ νὰ ἰδρύσῃ δημόσια εὐεργετήματα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπως καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ἔνεκεν γενικῶν συμφορῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν αυτοκρατορίαν του ἐνῷ ἐκεῖνος ἐβασίλευεν. Ἐλλειπὴν οἶτον, καταστρεπτικὰ σεισμοί, ἐπιδημίαι, λοιμικαὶ νόσοι καὶ θανατηφόροι, καὶ τέλος οὐράνια φαινόμενα ἐκλαμβανόμενα ὡς ἔνδειξις θείας ὀργῆς καὶ προαγγελαὶ καταστροφῆς τῆς αυτοκρατορίας ἀπὸ τὰς προλήψεις ἐκείνου τοῦ δισευδαίμονος αἰῶνος. Τοῦτέστι ἡ ἐμφάνισις κομήτου ὅστις συνοδευόμενος ὑπὸ ὑποκόφων θορύβων καὶ ἐκπυροσοκροτήσεων τῆς ἀτμοσφαίρας διῆκε ἀπὸ βορρᾶν πρὸς νότον καὶ ὁ ὀρίζων τοῦ οὐρανοῦ ἐμύθρανστος ὡς ἐάν ἦτο πεπρωμένος. Πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τοῦτο τὸ τελευταῖον φαινόμενον ἦτο βόρειον σέλας, ὅπως ἐμφανίζεται συνήθως εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα τῆς συγκεκριμένης ζώνης, συνεπεία μεταδόσεως ἡλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς εὐρεῖς χειμάρρους ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ὑποκόφους θορύβους καὶ τὰς ἐκπυροσοκροτήσεις, ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἐκκρήξεις τοιοῦτου ἡλεκτρικοῦ ρεύματος, αἵτινες δὲν λείπουν, συμβαίνουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ ἐξ ἰδιαίτερων φυσικῶν περιστάσεων.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΚΥΘΗΡΑΪΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μετὰ τῆς συνήθους λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας διεξήχθη καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ θρησκευτικὴ εορτὴ τῆς αὐτοῦ «Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος» ἥτις ἐφορᾷ ὡς γνωστὸν τὴν μνήμην τῆς Προστάτιδος τῆς νήσου μας Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης.

Ἡ εορτὴ ἐγένετο, τὴν Κυριακὴν 24 Σεπτεμβρίου, εἰς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐνθα ὑπάσχει ἀφιερωμένη τιμαλφὴς εἰκόν, δι' ἀρχιερατικῆς λειτουργίας. Ὁ ναὸς ἦτο πλουσιώτατα διατεταγμένος δι' ἀνθέων καὶ μύρων.

Τὸ ἑσπέρας ἐψάλη Μέγας Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Τριπόλεως κ. Θεοφάνους, Γεν. Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου.

Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν τῆς εορτῆς, ἐτελέσθη ἡ θεία Λειτουργία ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἁγίου Τριπόλεως, περιστοιχισμένον ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τοῦ ναοῦ.

Ἡ προσέλευσις των συμπολιτῶν Ἀλεξανδρείας καὶ λοιπῶν φιλεόρων ἑλλήνων ὑπῆρξεν ἀσυνήθης.

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐγένετο κατὰ τὰ εἰωθότα ἡ περιφορὰ ἐν λειτανίᾳ τῆς Ἁγίας Εἰκόνης περὶ τοῦ ναοῦ, παρακολουθοῦντος πλήθος πανηγυριστῶν ἐν μεγάλῃ ἐδλαβείᾳ καὶ κατανύξει.

Τὴν εορτὴν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του καὶ ὁ ἐν Αἰγύπτῳ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Β. Λεγδαμῆς ὅστις παρηκολούθησε τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ μετ' αὐτὴν, τὴν λειτανίαν.

Ἐπίσης παρέστησαν καὶ ἀντιπρόσωποι των ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φιλανθρωπικῶν Σωματείων, οἵτινες συνεσχόρησαν τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀδελφότητος κ. Κων. Κασσιμάτην, ἐπὶ τῇ εορτῇ.

ΓΑΜΟΙ

Τὴν 17 Σεπτεμβρίου, ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των ἐν Πειραιῇ ὁ κ. Ἰωάννης Κασσιμάτης ἡ Μαργαρίτης καὶ ἡ δεσποινὴς Εὐαγγελία Μπότης.

Τοὺς νεονύμφους συγχάριον ἐκ καρδίας καὶ εὐχομαι εἰς αὐτοὺς ὅπως διέλθουν τὴν ζωὴν των ἐν εὐτυχίᾳ.

ΓΕΩΡΓ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΡΑΒΑ

ΒΟΗΘΑ ΦΩΤΗ ΤΣΑΙ ΑΠΟ ΔΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ

Ἐπιστολὴ πρὸς «Διαβάτην».—Μπροῦδια ξαπλωμένα τὴ νύχτα στὴν ἄμμο, ποὺ ξεφωνίζουσε σὲ παράξενη διαπασῶν.—Τὸ κῆμα μουρμουρίζει τρομακτικὰς ἱστορίες γιὰ φαντάσματα... «Ἄγιε μου Νικόλα βοήθη» ὑστάτη ἐπικλήσις ἐνὸς τρομαγμένου ποὺ μπροστά του χοροπηδᾶνε φαντάσματα, κ.λ.π. κ.λ.π.

ΣΗΜ. «ΔΙΑΒΑΤΗ».—Στὸ προηγούμενον φύλλο ὅπως θὰ ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνώ-
σται τοῦ περιοδικοῦ μας, παρακαλέσα-
με τοὺς Καραδίτες ποὺ ἀσχοιοῦνται μὲ
τὴν ποίησιν, νὰ μᾶς ἐξοφλῶν, ἂν εἶχαν
τὴν καλωσύνη, κατὰ δικὸν τοῦ ποῦ ἂν
τὸ ἐκρίναμε δημοσιεύσιμο, θὰ τὸ κατα-
χωροῦσαμε εὐχαρίστως ὅτις δεξιὸς τοῦ
φιλοδόξου περιοδικοῦ μας.

Πρὸς τὸ παρόν, ἐλάβομεν κατὰ ἐνδια-
φέροντα, πρᾶγματα, φιλολογικὰ κατα-
σκευάσματα, ποῦ ὅχι μόνον δημοσιεύ-
σιμα κρίνονται, ἀλλὰ κομμοῦνται καὶ
ὡπὸ προσόντων ἀξίων ἰδιαιτέρας προ-
δοχῆς.

Ὁ ἄκρατος ὁραλισμὸς, ἡ εὐχέρεια δια-
τυπώσεως καὶ ἡ ψυχρογραφικὴ παρατήρη-
σις τοῦ δημοσιευομένου κατωτέρω εὐθυ-
μογραφήματος, προσερχομένου—κρίνομεν
ἐκ τῶν ἀνορθογραφιδῶν διότι ὁ συγγρα-
φεὺς δὲν ὑπογράφει μὲ τὸ πραγματικόν
τοῦ ὄνομα—ἐξ ἀνθρώπου μετριωτάτης
μορφώσεως, μᾶς προξενοῦν ἐντύπωσιν
ἐξαιρετικὴν, τὴν ὁποίαν πιστεύομεν ὅτι
θὰ δοκιμάσουν καὶ οἱ ἀναγνώσται μας
ἀφοῦ ἐντυφῶσιν εἰς τὸ... Καραδίτικον
αὐτὸ λογοτέχνημα.

Παραθέτομεν καὶ τὴν ἐπιστολὴν ποὺ
μᾶς ἀπευθύνῃ ὁ ἀναγνώστης μας—συγ-
γραφεὺς, ... εὐελπιστῶν εἰς ἐπιεικὴ κρί-
σιν, ... ἐλπίζων καὶ ἀναμμένων τὴν δη-
μοσιεύσιν.

ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Ἄγνωστε Διαβάτη μου,

Δὲν ἔχεις παρουσιαστῆ παρὰ δυὸ
μονάχα φορές στὸν Κήρυκα, γιὰ νὰ
κηρύξης σ' αὐτές, πὼς τὸ χωριὸ μας
ἔχει μεγάλους ἄνδρες καὶ στὸ μυα-
λό... Κλεμανσώ, Λενί, καὶ στὰς δια-
στάσεις, ... Πάτερ Ἀχίλλειος, ποὺ εἶ-
ναι ἀξιὸ ἀθανασίας! Μὰ γιατί τᾶ-
χα; Μονάχα αὐτοὶ εἶναι; Ἐχεις δι-
κη γιὰτί δὲν τοὺς ξαίρης καλά.

Εἶναι κι' ἄλλοι φίλε μου Διαβάτη
ποὺ ἔχουν προσφέρει κομμάτια ἀπ'
τὴ ζωὴ τους στὴ μικρὴ κοινωνία μας
γιὰ νὰ γελᾷ μ' αὐτά, καὶ νὰ κἀν
κέφι!.. Νὰ τοὺς ἤξερες Διαβάτη μου
καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ καμώματά τους, ..
ἀμέσως θὰ τοὺς περιλάβαινες! Εἴ-
σαι ξένος ὅπως κατάλαβα καὶ δὲν
ἔχεις κάτσει πολὺ στ' ὠμορφο χωριὸ
μας. Ἐγὼ πάλι ἔχω ὅλη τὴν καλὴ
διάθεσιν νὰ σοὶ γράψω μερικὰ ἀλλὰ
τὰ γράμματά μου εἶναι λίγα ὅπως
βλέπεις, καὶ δὲν τολμῶ. Παρ' ὅλ'
αὐτὰ σοὶ στέρνωκάτι, διάβαστοκαῖαν
θέλης δημοσιεύσῃ το, πολὺ θὰ χαρῶ.

Εὐελπιστῶν εἰς ἐπιεικὴ κρίσιν ἐλ-
πίζων καὶ ἀναμμένων τὴν δημοσίευσιν.

Διατελῶ

ΜΙΛΤΟΣ

Στὸ χωριὸ μας σιάντες τότε καὶ τσουζά-
[για δὲν ἐπύρχανε

Ὁ Βαρβάκης μὲ τὸ Φώτη μυριστήκανε,
πὼς περῶντας τὴ μεγάλη τὴ στερεὰ
καὶ φορτώνοντας τὴ βάρκα τους σταμνιά,
θὲ νὰ κἀνανε δουλειά, ποὺ ὁ κόσμος ὅλος
[θὰ τοὺς ἔλεγε καὶ μπρόβο καὶ χαλάλι.

Μ'... ἀπὸ τότε, ... τοῦ Βαρβάκι τὸ κεφάλι,
[ἐσαορτάρισε καὶ πάλι!..

Καὶ νὰ πὼς Διαβάτη μου :

Ἐπύχανε φορτώσανε τὴ βάρκα τους,
κι' ἕνα βράδυ, ὅταν ὁ ἥλιος ἔγερνε στὸν
Ταῦγετο, ἐρίχνανε ἄγκυρα στὸν Ἅγιο
Νικόλα. Λοξόσανε τὸν Θεὸ ποὺ ἦρθανε
καλὰ μαθὲς καὶ περᾶσανε τὸ μπογάζι χω-
ρὶς φουρτοῦνα ποὺ ἂν τοὺς εὕρισκε θὰ
τοὺς ἐστοίχιζε τὰ μαλλιοκέφαλά τους!
Ξεφορτώσανε ἀμέσως τὴ βάρκα τους.

Ἡ ἄμμο γέμισε σταμνοτσούκαλα. Στὸ
μεταξὺ εἶχε νυχτώσει. «Ὅλοι φοβοῦνται
τὸ Θεὸ κι' ὁ τσουκαλᾶς τὸν τοῖχο». Καὶ
ποὺ νᾶναι καὶ νύχτα!.. Μέρα ἔπρεπε νὰ
γίνη ἡ μεταφορὰ, συμφωνήσανε κι' οἱ
δυὸ τους. Ἀσχημο αὐτὸ γιὰ τὸν Βαρβά-
κη. Θᾶπρεπε ὅλη τὴ νύχτα νὰ τὴν πε-
ράσῃ πλάι στὰ σταμνιά του καὶ τὰ τσου-
κάλια του. Νύχτα ἄλλοτε νὰ μείνῃ ἔξω!!
Τί νὰ κἀν ὅμως; Ἐτσι τᾶφερε ἡ κα-
τάρρα!

Κοντὰ στὸ κυροθάλασσο ποὺ ἡ βοή
τοῦ πελάγου ἀντίλαλοῦσε μέσα στὶς σπη-
λιές καὶ στοὺς βράχους κι' ἔσιμιγε μὲ τὶς
φωνὲς τῶν ἀγοριῶν ἔπεσε ὁ Βαρβάκης
νὰ κοιμηθῇ—ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἔκανε ὕπνο
—στὸ πλάι τοῦ Φώτη! Μὲ σφιγμένη
καρδιά ἐρέμβανε τ' ἀστέρια καὶ μόλις
ἀνέπνεε ἀπ' τὸ φόβο του.

Τὸν ξέραν ὅλοι στὸ χωριὸ πόσο φοβό-
τανε!! Ἐτρεμε καὶ τὸν ἴσχιό του!!
Νύχτα νὰ ξεμυτίσῃ ἀπ' τὴν πόρτα του;
Ἀδύνατον!..

Ἀπὸ τὶς πλαγιὲς τοῦ Μουδαριοῦ ποὺ
βόσκανε τὰ πρόβάτά τους δυὸ βοσκοποῦ-
λες φιλενάδες εἶδανε τὴ βάρκα ποὺ ἄραζε,

Παρακολουθῆσανε τὸ ξεφόρτωμα, κι'
ἀφοῦ βεβαιωθῆκανε πὼς ἄλλοι δὲν ἦταν
ἀπὸ τὸ Βαρβάκη καὶ τὸ Φώτη, γνωστοὶ
κι' οἱ δυὸ καὶ συγγενεῖς, ἀπεφασίσανε νὰ
τοὺς παῖξουνε ἕνα παιχνίδι, ἔτσι γιὰ νὰ
γελάσουνε μὲ τὸ φόβο τοῦ Βαρβάκη πρὸ
παντὸς ποὺ τὸν ξέρανε γιὰ πολὺ καλὸ
βέβαια μὰ καὶ πολὺ φοβιτσάρη!

Ὁ Φώτης ρουχάλιζε μακαρίως!

Ὁ Βαρβάκης, δίπλα του, κονζουλι-
σμένος ὡς τὸ λαϊμό, δὲν ἔκλεινε μάτι!...
Κάθε ψίθυρο, λίγο θόρυβο, τὸν παρε-
ξηγοῦσε ἀμέσως!

Τὸ κῆμα, τοῦ φαινότανε πὼς κατὰ τοῦ
φώναζε.

Ὁ φλοῖσβος του δὲν ἦταν γι' αὐτόν,
παρὰ διήγησι μονότονη καὶ τρομακτικὴ
ἱστοριῶν γιὰ φαντάσματα ποὺ συχνά-
ζουσε στὴν ἄμμονδιὰ, τραγουδᾶνε καὶ χο-
ρεύουσε μὲ πίπιζες, μὲ φλιάουτα, μὲ ντα-
ούλια ξωτικά!

Τὸ ἀεράκι ποὺ περνοῦσε ἀπ' τ' ἀνοι-
χτὰ στόματα τῶν σταμνιῶν ἄφηνε λο-
γιῶν λογίων σφυρίγματα ποὺ τοῦφεραν
ἀνατριχίλες! Ἐστρεφε ἀνίσχυρος τὸ κε-
φάλι του παντοῦ κι' ἀφουγκριζότανε...

Νύχτα. Σκοτάδι ἀδιαπέραστο, μαρτυ-
ρικό, στὴ φοβισμένη ψυχὴ του! Ἡ
ἀστροφεγγιὰ ἀδύνατη, δὲν ἔδειχνε τρι-
γύρω, παρὰ μαύρους ὄγκους ἀκαθόρι-
στους, τὰ βράχια καὶ τοὺς θάμνους...
Τὰ σταμνιά φαντάζανε μορφοῦδια φα-
σκωμένα ποὺ ξεφωνίζανε σὲ παράξενη
διαπασῶν!... Καὶ τὸ κῆμα τὰ νανοῦριζε
γιὰ νὰ πάψουνε λὲς τὸ μουρμουρητό
τους. Λεγεῶνες... φουσατά!!! σκεφτόταν
ὁ Βαρβάκης ἀπ' τὸ φόβο του.

Μὰ ξάφνου ἀντισηκώθηκε!... Ἀκουσε
σύρσιμο κοντὰ του ποὺ ροχόταν ἀπὸ τὴ
στερεὰ! Τὰ γουρλωμένα μάτια του λογ-
χίσανε τὸ σκοτάδι... Μ' αὐτὸ ἀδιαπέρα-
στο, ἔκανε πλάτες στὰ φαντάσματα!...
Σταυροκοπήθηκε. «Ἄγιε μου Νικόλα»
κατόρθωσε νὰ ψυθίρῃ καὶ χώθηκε στὰ
σκεπάσματα...

Τὸ σούρσιμο ὅμως φαινόταν πὼς
πλησίαζε. Ἡ καρδιά του εἶχ' ἐπαναστα-
τήσῃ... Ἀντισηκώθηκε ξανά!.. Εἶδε τώρα

μὲς στὸ σκοτάδι ἕναν ὄγκο μαῦρο νὰ κυλιέται πρὸς τὸ μέρος του.

Τσαί τσαί τσαί βοήθα Φώτη... Ἐτραύλιζε σιγανά. Τὸ ροχαλητὸ τοῦ συντρόφου του δὲν ἐννοοῦσε νὰ σταματήσῃ. Κι' ἄρχισε ἀμέσως τὰ ξεφωνήματα. «Τσαί τσαί βοήθα Φώτη!!!» Κι' αὐτὸ πὺν τὸν πλησίαζε ὁμως ξεφώνιζε τώρα, ἐμούγκριζε παρὰ ξένα, κυλιόταν σὰν παραγεμισμένο τσουβάλι, κουλουριάζονταν, ἔκανε τοῦμπες, ἐμίκρνε, μεγάλωνε, σπαρταροῦσε, διαολίζονταν!...

Κι' ὁ Βαρβάκης ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τρύπωνε στὰ σκεπάσματα, παρακαλοῦσε, στανροκοπιότανε, τινάζονταν ὀρθός, ξανάπερτε παραλυμένος ἀπ' τὸ φόβο καὶ ξεφώνιζε...

«Τσαί τσαί τσαί Ἄγιε μου Νικόλα το' ἀπὸ δαῦτος εἶναι!!!»

Νὰ ξεφύγῃ; Ποῦ νὰ πάῃ;... Στὸ σκοτάδι μέσα νὰ χυθῇ;... Κι' ἂν τὸ στοιχειὸ τὸν κυνηγοῦσε;... Νὰ ρηθῇ στὰ χέρια μὲ δαῦτο.

Ἡ τρίχα του εἶχε σηκωθῇ... Μὰ κεῖνο τὸ σκοπὸ του, τὸ χαβᾶ του!! Δὸς του νὰ κυλιέται, νὰ πηδᾷ, νὰ χορεύῃ σὰν τσουβαλωμένος Διάολος!

Ἐφτασε πιά στὰ πόδια του!... Οὔτε ἅγιος Νικόλας βοηθοῦσε οὔτε στανροί!... Κι' ὁ Φώτης ἐξακολουθοῦσε τὸ ἀπαίσιον ροχαλητὸ του σὰν νὰ κρατοῦσε κόντρα μπάσσο ρυθμικὸ στὸ χορὸ τοῦ διαόλου!!

Ἀκούμπησε στὰ πόδια του!... Ἐψαχνε λὲς νὰ τ' ἀρπάξῃ!... Ἐβαλε ὁ Βαρβάκης τίς φωνές!...

— «Φώτη η η η... τσαί τσαί το' ἀπὸ δαῦτος εἶναι. Το' ἅγιε μου Νικόλα!!!» Ὁ ἀπὸ δαῦτος ὁμως δὲν συγκινιότανε, οὔτε καὶ τὰ ξόρκια τὸν πιάνανε! Εἶδε κι' ἀπόειδε πιά ὁ Βαρβάκης. Μὲ δύναμη ἄγριου θηρίου ἄρπαξ' ἕνα σταμνὶ καὶ τὸ ξεσφενδόνισε μὲ δύναμη στὸν... ἀπὸ Δαύτονε!

Τὸν πῆρε ξόφανσα κι' ἀμέσως σταμάτησε τὸ χορὸ ἀφήνοντας ἕνα μούγκρισμα πόνου, πὺν ἔδινε τὴν ἐντύπωσιν πὺς βγήκε ἀπὸ στόμ' ἀνθρώπινον!

Σηκώθηκε ὁλόρθον τὸ τσουβάλι κι' ἄρχισε νὰ φεύγῃ ὀλοταχῶς. Ἀπομακρυνότανε μὲ μακροβουτιές, λὲς στὴν ἄμμο ἀπὸ τὴ βιασύνη του ὡς πὺν χάθηκε μὲς στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Βαρβάκη, πὺν φαινόταν ἀπὸ τὸ φόβου του μισότρελλος! Τὰ σταμνιά τὰ βόηκε σὰν καλὸ ξόρκι, καὶ πετοῦσε γραμμὴ ὅσο κεῖνο ξεμάκρνε.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΚΥΘΗΡΑΪΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τὴν 24ην Σεπτεμβρίου, ἡ Κυθηραϊκὴ Ἀδελφότης Πειραιῶς—Ἀθηνῶν ἐώρτασε τὴν 34ην ἐπέτειον τῆς ἰδρύσεώς της εἰς τὸν ἐν Νέφ Φαλήρῳ Ναὸν Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης.

Εἰς τὸν Ναὸν, πανηγυρικῶς ἐστολισμένον μὲ σημαίας, δάφνας καὶ μύρτα, προσήλθεν ἀπὸ ἐνωρὶς σύσσωμος ἡ Κυθηραϊκὴ παροικία τῶν δύο πόλεων καὶ τῶν προαστείων καὶ πλήθος Πειραιωτῶν φιλεόρτων δεδομένου ὅτι ἡ εορτὴ τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος, διεξαγομένη πάντοτε μετὰ πολλῆς λαμπρότητος, προσλαμβάνει Παμπειραϊκὸν χαρακτήρα.

Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐχοροστάτησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πάρου καὶ Νάξου κ. Ἀφρόδιος ὅστις ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, δι' οὗ ἀνέπτυξεν τὴν ἱστορίαν τῆς εὐρέσεως τῆς Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης καὶ τῶν θανμάτων αὐτῆς.

Ἐπῆνεσεν ἐπανεπιλημμένους τὸ Κυθηραϊκὸν Στοιχεῖον τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐξήρε τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν Κυθηρίων οἱ ὅποιοι εἰς οἰονδήποτε σημεῖον τῆς γῆς καὶ ἂν εὐρίσκωνται τιμᾶν καὶ δοξάζωσι τὴν προστάτιδα τῆς νήσου των, ἥτις τοὺς προστατεύει καὶ πρὸς τὴν πρόοδον κατευθύνει τὰ βήματά των.

Τονίζει ἰδιαιτέρως τὴν δρᾶσιν τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος Πειραιῶς, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ βδελύξεως εορτάζεται ἡ

Ὁ Φώτης ἐπὶ τέλους ἐύπνησε ἀπὸ τὸν πολὺν σματᾶ. Εἶδε τὸ σύντροφόν του τρελλὸ ἀπ' τὸ φόβον ἀγοριεμένο, ἀφορισμένο, νὰ πετᾷ τὰ σταμνιά καὶ τὰ τσιγκάλια ἀδιάκοπα καὶ νὰ τὰ σπάζῃ στὰ βράχια καὶ στὴν ἄμμο.

Πῆγε νὰ τὸν συζητήσῃ.

«Τσαί τσαί το' ἀπὸ δαῦτος ἦτανε... Τσαί το' ἅγιε μου Νικόλα ξημμμέρωσε τὴ μμμέρα σου»!! Συνέχισε τὸ φανταστικὸ κινήγημα ποῦκανε στὸν ἀπὸ δαῦτον ὡς πὺν ἐξώφησε ὅλα τὰ σταμνιά καὶ τὰ τσιγκάλια.

Ἡ μιὰ ἀπ' τίς βοσκοποῦλες πὺν ἀντραγάθησε κεῖνο τὸ βράδυ μούγκριζε στ' ἀλήθεια, πολλὰς μέρας ὕστερα ἀπὸ τίς σταμνιές τοῦ Βαρβάκη. Μὰ πὺν νὰ πῇ κουβέντα!... Φοβότανε, κι' ὑπέφερε τοὺς πόνους τῆς μαρτυρικῆς. Βλαστημοῦσε τὴν ὥρα πὺν βόηκε μπροστά της τὸ τσουβάλι καὶ πὺν τῆς κατέβηκε νὰ μπῇ μέσα, καὶ νὰ παραστήσῃ τὸ φάντασμα.

ΜΙΑΤΟΣ

μνήμη τῆς Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης, καὶ ἀνετρέχον εἰς τὸ παρελθόν, λέγει ὅτι, ὅταν πρὸς τριακονταετίαν διωρίσθῃ ὡς διάκονος εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ Πειραιῶς καὶ παρέστη διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὴν εορτὴν τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος ἔμεινεν ἐκθαμβὸς πρὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς εορτῆς καὶ τοῦ παμπειραϊκοῦ θρησκευτικοῦ συναγεροῦ. Τὸ ἐνδιαφέρον του ἐκινήθη τότε καὶ ἐξήγησε νὰ μάθῃ ποῖοι οἱ εορτάζοντες, διότι διεπίστωσε ἀσύνητες θρησκευτικὸν αἰσθημα εἰς αὐτοὺς. Καὶ ἐπληροφορήθη ἀμέσως ὅτι οἱ Κυθηριοὶ ἐώρταζαν τὴν μνήμην τῆς προστάτιδος τῆς νήσου των. Ἐκτοτε λέγει ἐξετίμησα τοὺς Κυθηρίους καὶ παρακολούθω τὴν δρᾶσιν των, τὴν χριστιανικὴν ζωὴν των.

Ἐν τέλει συνιστᾷ εἰς τὸ συγχεκινημένον ἐκκλησίασμα νὰ μιμηθῇ τοὺς Κυθηρίους, οἱ ὅποιοι οἰανδήποτε θέσιν καὶ ἂν καθέξουν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ εἰς οἰανδήποτε γωνίαν τῆς γῆς καὶ ἂν εὐρεθῶσι δὲν λησμονοῦν τὴν Παναγίαν των, τὴν ὁποίαν καὶ εορτάζουν μεγαλοπρεπέστατα. Διὰ τοῦτο καὶ πάντοτε προσοδεύουν.

Τὴν εορτὴν ἐτίμησαν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ οἱ κ. κ. Μ. Ρινόπουλος δῆμαρχος Πειραιῶς, Νικόλ. Ἀβραὰμ βουλευτὴς Πειραιῶς τέως ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, Ντεντιδάκης βουλευτὴς Πειραιῶς, Σωτήρ. Στρατήγης, Κρίτων Δηλαβέρης καὶ ἄλλοι.

Μετὰ τὴν εορτὴν ἐπληκολούθησε δεξίωσις τῶν προσκενητῶν εἰς τὸ ἐναντι τοῦ ναοῦ μαγαζιὸν τοῦ συμπολίτου Ἐμμ. Κορωνάϊον, ὅπου προσεφέρθησαν ἀναψυκτικὰ ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας καὶ κατὰ τὴν δεξίωσιν αἱ μουσικαὶ τοῦ Δήμου Πειραιῶς καὶ τοῦ Ζαννεῖου Ὀρφανοτροφείου Πειραιῶς, εὐγενῶς παραχωρηθεῖσαι, ἀνέκρουον διάφορα μουσικὰ τεμάχια.

Διερμηνεύοντες τὰ αἰσθήματα τῶν εορταστῶν, ἐκφράζοντες θερμότητα συγχαρητήρια διὰ τὴν ἐπιτυχεστάτην ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εορτὴν, εἰς τὸν κ. Διον. Πετρόχειλον πρόεδρον τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος καὶ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς κ. κ. Μηνᾶν Τζωρτζόπουλον γραμματέα, Ἐμμ. Καρατζᾶν, Γεώργ. Κασιμάτην, Ἰωάν. Σίμων καὶ Ὁθωνά Χριστοφίλλην καὶ εἰς τοὺς κ. κ. Παναγ. Καψάνην καὶ Ἰωάν. Βενάρδον διὰ τὰς ἀόκνους αὐτῶν προσπλαθείας χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἐξησφαλίσθη ἡ ἐπιτυχία τῆς εορτῆς καὶ ἐτιμήθη διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὸ Κυθηραϊκὸν ὄνομα.

ΤΑΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΑΣ

ΣΤΟΥ ΨΑΛΙΔΑ

ΤΣΑΜΑΔΟΥ 49 Γ.

ΤΡΑΓΟΥΔΩ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ ΜΟΥ

ΤΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ Κ. ΕΛΕΝΗΣ Γ. ΚΑΡΥΔΗ

Οἱ πλέο γέροι πέρναν ὄρκο πὼς δὲν θυμώνησα χειρότερα Χριστούγεννα ἀπ' αὐτῆς τῆ χρονέας — βάλτε δὴ καὶ πενήντα, ἔξηντα χρόνια πίσω.

“Ὅλο τὸ σαραντάμηρο ἔβρεχε ἀδιάκοπα, κι' ὅχι μόνο υψιβορῶχι παρὰ καταιγίδες σωστὲς ἢ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, μὲ ἀστραπόβροχτα κι' ἀστροπελέκια, Μεττιδιώτισσά μου!

Μπᾶς κι' εἴχασιν ἀνοίξει ὅλοι οἱ τράφοι τ' οὐρανοῦ;

Τὸ τί γινότουνε πάλι πέρα στὰ πέλαγα εἶνε ἀνείλωτο...

Μὴ δὰ καὶ τὸ κακὸ καθοῦρι τ' ἀπόλειψε καὶ μιὰ στιγμὴ τοῦ εὐλοημένου τοῦ Κάβου Μαλέα; — λίγο καὶ θὰ τᾶφταιγε ὁ Κάβος...

“Ὁ βορηάς, ὁ ἄτιμος ξεριζωτῆς τοῦ πελώριου πύκου τοῦ Γέρου Λέου, ζωβγαρωμένος μὲ τὴ θάλασσα, τὴν ἄκαρδη ρημιάχτρα τῇ τοιριγώτικῃ γῆς, θάρσες κι' ἠθέλε νὰ ρουφήξῃ τὸ Νησί συνάερο.

Τὸ λυσομανιασμένο κῆμα, καθὼς ἐρχόταν ἀπειλητικὸ καὶ ὠρθωμένο σ' ἀπανωτοὺς στίχους, γιὰ νὰ σαρώσῃ τὸ Νησί, θύμιζε τ' ἀτέλειωτα στίφη τῶν πειρατῶν, ποὺ ξερονούσανε τὸν παλαῖο καιρὸ τὰ πειρατικά καράβια.

“Ἀπὸ τ' ἀφρισμένο λιμάνι τῆς Ἁγίας Πελαγίας — ἢ καλλιτέρα ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Γέρω Βορηά, γιατί μόνον ὁ βορηάς φώλιαζε κεῖθε μέσα μὲ ἀσφάλεια — ὡς τὶς Φανοκοπίες κι' ὡς τὴ Λίμνη πέρα, ἦτουνε ἓνα ἀπέραντο ὠργωμένο χωράφι, μὰ χωράφι κατάσπρτο, ποὺ χόρευε κι' ἐγλάκα, σὰν σ' ἓνα θεοκουζούλο ἀντριπῆδι: τί θαυμαστὸ τὸ λευκοτέχνημα τ' ἀφροῦ, ἀλλήθεια, πάνω στὴν ἀφοβὴ γλώσσα τοῦ σκούρου φρυδιοῦ ἢ μέσα στὴν ταπεινωμένη καὶ πρόθυμῃ ἀγκάλῃ τῆ Φυργί! Ἄμμος...

“Ἀχι τα! καὶ νὰ γροίκας μοναχὰ τὸ σφυριχτὸ τοῦ βορηά καὶ τὸ βουητὸ τῆ θάλασσας, καθὼς χωνώνησα ὡς μέσα στὴ λαγκαῖδες καὶ νὰ ξάνοιγες τὸ κῆμα τοῦ πελάου, καθὼς χτυπιούνταν μὲ τὴ Λίμνης τὰ νερά καὶ γινόντησα ἓνα, κι' ἀπὸ τὸ χῶμα, ποὺ κατέβαζε τὴ γλυκεῖα σάρκα τοῦ Νησιοῦ ἔκανε μιὰ γλώσσα τόση νά! ἢ θολοῦρα μέσ' στὴ θάλασσα, ποὺ ἂν δὲν τὴν ἀπάλευε καὶ

δὲν τὴν ἀπόσπρωχνε καὶ δὲν τὴν ἐσκόρπα τὸ κῆμα, θάρτανε, μαθές, ὡς τὸ Κάβο Μαλέα...

Ποτές, δά, δὲ θυμώνησα στὸ Νησί τέτοιο ἓνα πράμμα, ποὺ ραῖσε, Θέ μου ξεμύστενε, ἐκκλησιές, καὶ ρήμαξε τοιχεῖα καὶ σπήτια καὶ γκρέμισε συνάμπελα καὶ ξερολίθια καὶ σύμπορα, ποὺ τάχασι βάλει παππούδων χέρια, καὶ ξεροίωσε πύκους καὶ ντριούς μὲ μπόι καὶ μὲ χρόνους καὶ ρήμαξε καὶ σκόρπισε καὶ τσάκισε καὶ κατὰστρεψε...

Χριστούγεννα καὶ δ' αὐτὰ στὸ Νησί δίχως σφαχτὸ, μὴδὲ χορὸ, μὴδὲ τσιγκούρα, δίχως κολαῖ, μὴδὲ κέφι, μὴδὲ κουζούλημα, μόνε μὲ μάζωμα στὸν καφενέ καὶ ζάρωμα στὴν παραστία...

Τὴν παρομονὴ ἀμπονώρα, δηλαδή, μὲ τ' ἄστρο (μὰ τί ἄστρο, ποὺ ὁ οὐρανὸς ἦτουνε πίσσα σκοτιάδι κι' ἔβρεχε ἀτέλειωτα μὲ τὸ τουλούμι) εἶχεν ἔρθει ἓνας μυτατιώτης νὰ πάρῃ τὸν Παπποῦ μου, τὸ ντετόρο τοῦ Τσιρίγου.

Καθὼς ξεπέζεψε πὸ τὸ μουλάρι του καὶ τότε βάνανε μέσα στὴν κουζίνα γιὰ νὰ τοῦ δώσουνε ἓνα καφέ στὸ πόδι, ἦτουνε μούσκεμμα, παππὶ κι' ἔσταζ' ὅλος, ἀπὸ τὸ στρώμα ποῦχε ριγμένο πάνω του, ἴσαμε τὴ μπόττες του: ἔστα ποὺ στάθηκε, ἔστα ἔτρεχε καὶ βούση τὸ νερό, πὸ πάνω ἀπὸ τῆς πόδες του.

“Ὡ Λαλά μου, πονούνηζῃ μὰ καὶ διαολεμένα ἔξυπνη γυναῖκα, κουνούσε τὴν κεφαλὴ τῆς, γιατί συλλογιώταν πὼς δυὸ ἀθρῶποι, γιὰ νὰ σώσουνε μιὰ γυναῖκα, θὰ κιντυνεύανε τὴ ζωὴ τους: κίντυνος σωστὸς τὸ συνλάτσο μὲ τέτοιο διαολοκαῖρι...

Σὰ σέλωσε τὴ φοράδα τοῦ παπποῦ μου ἢ θεῖά μου ἢ Μαριέττα, κοριτσάκι, δέκα ἡτὼ χρονῶ τότες φώνιαζε πὸ κάτω: «Πατέρα, πρόβαλε, Πατέρα...», ὁ Παππούς μου ἐφωδιασμένος μὲ ὅλη τὴν πανοπλία του: μιὰ θαυμασία πατατούκα μὲ μιὰ θεώρατη κονκούλα, ποὺ τοῦχε στεῖλει ἀπὸ τὴν Ἀγγλία ὁ θεὸς μου ὁ Γιατρός, τόσο χοντρή, ποὺ δὲν ἔπερνε πρῶγα ἀπὸ βροχὴ καὶ χαλάζι καὶ μ' ἓνα ζωβγάρι σιβάνια μὲ σόλα νὰ χοντρή! ποὺ φτάναν ὡς τὸ γόνατο καὶ μὲ τὴ τσάντα μὲ τὰ ἐργαλεῖα του στὸ χέρι κα-

τέβηκε ἀσβέλτος, πὸ πίσω του κι' ὁ μυτατιώτης πηδῆξανε στ' ἄλογα καὶ κοπίσαν στὸ καλὸ.

Καθὼς ξεμάκρυνε ὁ παππούς μου στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ πέταξε μιὰ κουβέντα στὴ θεῖά μου τὴ Μαριέττα, πὼς, μαθές, ἂν δὲν τὸν ἔπερνε ἡ ὥρα στὸ γυρισμὸ θὰ ξεπέζεψε στοὺς Ἀρέους, στοῦ θεῖου μου τοῦ Ἀγγελῆ τοῦ Ταμβάκη, μ' ἄνε πάλι ἢ λεχούσα ἦτανε βαρεῖα, δὲν ἤξερε κι' αὐτὸς πότε θὰ ξεμπέρδενε, μόνε νὰ τρώγανε τὰ Χριστούγεννα, χωρὶς νὰ τότε περιμένουνε...

Τὴ γάρῃς ἦτουνε ἡ πρώτη φορὰ, ποὺ ὁ παππούς μου, πιστὸς στὸ καθῆκον, δὲν ἔκανε γιορτὴ στὸ σπῆτι;

“Ἄς εἶνε, παραμονὴ κι' ἀνήμερα ὅλημερίς κι' ὀλονυχτὴς ἔβρεχε καὶ βρόντα, γι' αὐτὸ εἶπαμε, πὼς οἱ πλέο γέροι πέρναν ὄρκο πὼς τέτοια Χριστούγεννα δὲν τάχε ματιάδει τὸ Νησί.

Ποὺ νὰ τὸ κἀνῃ ὁ διάολος, λοιπό, νὰ ξημερώσῃ τὴν ἄλλη τὸ πρωῒ μιὰ λιακάδα, μὰ μιὰ λιακάδα ἀπ' αὐτὲς τῆς ἀλησμόνητες, ποὺ μοιάζουνε σὰν ἀνοιξιὰτικο προανάρουσμα μεσ' τὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα, σὰν θεῖα ἀνακωχὴ μετὰ πολυήμερῃ αἱματοχυσία, σὰν γέλοιο οὐρανοῦ, καὶ τῇ γῆς καὶ τῇ θάλασσας καὶ τοῦ δεντροῦνε καὶ τῇ πλάσης ὅλης, ποὺ, δά, τόσες μέρες, τὰ μαυρομοιριασμένα, ζονολαθήκανε, χτυπηθήκανε, σκοτωθήκανε, ρημαχτήκανε, ταράξανε, θρηνησανε...

Καθὼς ἔξυπνησε ἡ λαλά μου ἀμπονώρα, ἀκρομάστηκε καί, σὰ δὲν ἄκουσε βροχὴ, πρόβαλε στὸ μπότζο, ἔκανε τὸ χέρι τῆς «λιοζάλυβο» καὶ ξάνοιξε κατὰ τὸν Κάβο Μαληά.

— “Α! ξανάσανε χαρούμενα.

“Ὁ Κάβο Μαληάς τὸ ἀλάθειντο βαρόμετρο τοῦ Νησιοῦ σφάνταζε μέσ' ἀπ' τὴ διάφανη προῖνῃ ὀμίχλῃ μὲ ὅλη τὴ μεγαλόπρεπῃ ἡρεμία του κι' ἡ γνώριμῃ σιλονιέττα του διαγραφόταν ἔντονη καὶ καθωρισμένη, σὰν νὰ τῆς εἶχε περάσει ζωηρὴ πινελιά.

— Μήστητί μου. Κύριε, μέρα! μουρμούρισε ἡ γράια κι' ὁ νοῦς τῆς πῆγε στὸν παπποῦ.

Κατὰ τὸ μεσημέρι νὰ σου τος κι' ὁ παππούς, μὲ τὴ συνηθισμένη ζωηρότητα

καὶ τὴ γελαστὴ σοβαρότητά του, κι' ἀπὸ πίσω του, καθάλα στὸ μουλᾶρι τοῦ ὁμπάρμπας μου ὁ Ἀγγελῆς, ὁ ἀνηψιός του.

Ξεπεξέψανε λέστα κι' οἱ δύο τους κι' ἀνεβήκανε στὸ πῆτι, γιὰ νὰ κάνουνε Χριστοῦγεννα... κατόπιν ἐορτῆς, καθὼς, μαθές, ἔκανε καὶ ὅλο τὸ Νησί.

— Νὰ σᾶσε ζήση ἡ φρίτσα! φώναζε ὁ μπάρμπ' Ἀγγελῆς ἀπὸ τὴ πόρτα κι' ὅλοι ξαφνιαστήκανε.

Στὸ τραπέζι πάνω, λοιπὸ, ὁ παπποῦς μου διηγήθηκε τῆς περιπέτειάς του κι' ἦτουνε τόσο σπασταριστές, ποὺ ἡ σούπα κρύωνε στὰ πιάτα, περιμένοντας.

Τὸν φαντάζομαι τὸν παπποῦ μου (μοῦ φαίνεται σὰν νὰ τὸν ἀκούω νὰ μιλῇ αὐτὴ τὴ στιγμὴ) πὼς θὰ διηγότανε πολὺ συναρπαστικά, γιατί (θέλω νὰ φαντάζομαι) θὰ συνδύαζε πολὺ χαριτωμένα τὸ σοβαρὸ καὶ σταθερὸ τέμπο τοῦ θεῖου μου τοῦ Γιατροῦ μὲ τὸ γλαφυρὸ ἦθος καὶ τὸ ζωηρὸ τόνο τοῦ μακαρίτη τοῦ Πατέρα μου—μὰ ὁ μακαρίτης ὁ Πατέρας μου μὲ δυὸ λόγια του μποροῦσε νὰ σὲ κἀνῃ νὰ σπασταρᾷς στὰ γέλοια ὦρες.

— «Λοιπὸ, ἄρχισε ὁ παπποῦς μου, σὰ θωρῶ σήμερα τὴ μπονάτσα, θαρρῶ ποὺ ἦτουνε ψέμματα, πὼς ὅπ' ἀργᾶς πέφτιαν ἀστροπελέκια...

»Φαίνεται δὲ πὼς ἔχω μέρες ἀκόμα νὰ ζήσω, γιατί τὴν παραμονὴ καθὼς, μαθές, περνούσαμε ὅζω ἀπὸ τὰ Δόκανα μὲ τὸ μυτατιώτη, ἔπεσε, νὰ ἐκεῖν' ἔ, ἓνα ἀστροπελέκι μπρὸς ἀπὸ τ' ἄλογα κι' ἔκαψε τὴν ἐλαία, αὐτὴ τὴ μεγάλη τὴνε ἔξερετε δά, τὴν ἐλαία τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαγουλά, ποῦτ'ονε τοῖμα—τοῖμα στὸ δρόμο: τὴν ἔκανε κάρκανο...

»Τὸ μουλᾶρι τοῦ μυτατιώτη ξιπάστη πολὺ, μὰ ἡ φοράδα μου στάθη ντρέτη, τὴ ἔσφιξα τὸ χαλινάρι καὶ πήδηξα κάτω.

Μὰ ἡ λάμψη μᾶς εἶχε ζαλώσει κι' ἔκανα κάμποσο ὥς νὰ συνεφέρω.

— Εἶσαι καλά, ντετόρο; ἀκουσα τὸ μυτατιώτη κι' ὥς ποῦ νὰ κἀνω ἔσοά τότε ξανοίγω μέσ' στὸ σκοτάδι, σωριασμένο χάμαι, νὰ βουλοπλῆν στὰ νερά καὶ στὴ λάσπη...

— Ντᾶπαθες, κακομοίρη; τοῦ λέω. Σ' ἔοριξε τὸ μουλᾶρι;

— Ναί, γκρέμισα, μοῦ λέει. Μόνε νὰ δοῦμε, ποῦ θὲ νὰ τὸ βροῦμε τώρανες!

Τοῦδ'ωσα χέρι κι' ἐσηκώθη, μὰ τὸ χάλι του ἦτουνε ἄσκημο.

Βαρεμένος ἀπ' τὸ νερὸ — ἔτρεχε, βλέπεις, ὅλη τὴ νύχτα — καὶ τώρα μὲ τὸ μπάνιο στὴ λάσπη πᾶνε ἑκατὸ οὐκάδες.

— Βάνε, μωρέ, τὸ στρώμα σου πίσω—κάπουλα καὶ καβέλικεψα νὰ πᾶμε ὥς τὰ Φράτσα. Κι' ἀπὲ ἄμα φωτίση ὁ Θεὸς τὴ μέρα θὰ τὸ βρῆς τὸ ζῶ. Δὲ χάνεται.

Τότε παρηγόρουνε. Κι' εὐτυχῶς ποῦ ἡ φοράδα ἦτονε ξεκούραστη καὶ ἄντεξε, μὰ ἐγὼ εἶχα βλαστημήσει τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμὴ μὲ τὴν ἀναποδιά, ποῦ μᾶσε ἔλαχε.

Ἦτουνε ζῶρες, βλέπεις, νὰ δράμης

ὦρες μέσ' στὸ σκοτάδι. νὰ βιάζεσαι καὶ νὰ μὴ σῶνῃ ἡ στράτα ζῶρες μεγάλους.

Σὰ φτάσαμε στὰ Φράτσα ξεφόρτωσα τὸ μυτατιώτη κι' ἐγὼ ἔφυγα εὐτὺς.

Ἦντες ἔφτασα στὰ Μυτάτα δὲν ἦτανε ἀκόμα μεσημέρι.

Βρεμμένος καθὼς ἦμουνε μπῆκα μᾶνι—μᾶνι στὴ δουλειά.

Ἡ γυναῖκα ἦτονε πρωτᾶρα καὶ δυσκολόγεννη καὶ ἡ μαμὴ τᾶχε χρειαστῇ, μὰ ἐγὼ, μὲ τὴ βοήθεια τῇ Μερτιδιώτισσας, ὥς τὸ μεσημέρι τὴν εἶχα ξεγεννήσει.

Σὲ καμμιὰν ὥραν, νὰ σου κι' ὁ ἄντρας τση, μὲ ξένο ζῶ, φρατσώτικο.

Μ' ὅλο τὸ χάλι ποῦχε ὁ κακομοίρης σὰν ἄκουσε τὰ συχαρήκια γιὰ τὸ γινὸ μὲ φίλεψε δυὸ ἐγγλέζικιες.

— Ἡ μὰ εἶνε γιὰ τ' ἀστροπελέκι! τοῖπα γελώντας, μὰ κείνος εἶπε πὼς τ' ἀστροπελέκι τὸ καλοπλέρωσε μὲ τὸ μουλᾶρι!!

Σὰν ἀποφάγαμε εἶπα νὰ φύγω, μὰ δὲ μ' ἀφίσανε,

Ἀνησυχοῦσα καὶ γιὰ τὴ λεχούσα, εἶνε ἀλήθεια κι' ἔτσι ἔμεινα: ἄλλαξα, ἀποστεγνώξα στὴν παρυστία, εἶδα καὶ κᾶνα δυὸ ἄλλους ἀρρώστους μέσα στὸ χωριό, περιποίθηκα τὴ λεχούσα καὶ «ταχεῖα» ἂ μπονώρα, ἀνήμερα τὴ γιορτή, δηλαδή, καβέλικεψα.

Ἦτουνε πάντα ὁ ἴδιος ἀτιμόκαρος, κατὰ πὼς ἔξερετε, καὶ γλάκουνε νὰ φτάσω μιὰν ὥρα ἀρχήτερα σπῆτι.

Μὰ ἔλα ποῦ στὰ Φράτσα μοῦ κᾶνανε καρτέρι καὶ μόλις πρόβαλα ἀπὸ κάτω τρεῖς λιμοφρατσώτες μοῦ φράζανε τὸ δρόμο.

— Ἀμάν, ντετόρο, μοῦ λένε, ἡ Κασιμάταινα τοῦ Μαθῆ εἶνε βαρειά, μόνε κόπιασε, ἔτσι ποῦ νᾶχης καλὸ, γιατί εἶνε μάννα παιδιῶ καὶ θὰ τ' ἀφίσῃ ἀρφανά.

Τὶ νὰ κἀνω πεξεύω καὶ παένω στὴ Κασιμάταινας καὶ κειᾶ μεσημεριάζω καὶ τὴνε ξεγεννῶ κι' αὐτὴ.

Καμμιά φορὰ ξετελειώνω κι' ἀπὸ κειθε καὶ πέρνω τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριό.

Μὰ ἡ φοράδα, ἐχτὸς ποῦ ἦτουνε κουρασμένη, φαίνεται πὼς εἶχανε ξεχάσει νὰ μοῦ τὴν ἀχερίσουνε στὰ Φράτσα καὶ πᾶνε λιγάκι καμαρωμένη.

Γιὰ νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ μόλις ποῦφτασα στὴ μεγάλη λαγκάδα τοῦν Ἀρέουνε εἶχε πλέα γιὰ καλὰ σουρουπώσῃ, τὶ σουρουπώσῃ, δηλαδή ἀφοῦ ὁ διαολόκαρος ἦταν τέτοιος, ποῦ ἀπὸ τὴ συγγενειὰ καὶ τὴ βροχή καὶ τὸ κακὸ εἶχε ἀποσκοτεινιάσει κι' ὅλας.

Ξάφνου μέσα στὸ βουητὸ τοῦ βορηὰ καὶ τὴ βροχῆς τὸ κρότο μοῦ φάνῃ σὰ νᾶκουσα φωνή.

Στάθηκα καὶ ἀκρομάστηκα καὶ διάκρινα καλὰ πὼς ἡ φωνὴ ἐρχότουνε ἀπὸ μιὰ μισογκρεμισμένη βουκολέα, ποῦταν κειθε κάπου.

Παένω κοντά, ξεπεξεύω, μπαίνω στὴ βουκολέα:

— Ποιὸς εἶνε δῶ μέσα; ρωτῶ. Ἦν-τάχεις;

Σίγουρα ὁ καθέννας μὲ τὸ ριζικό του καὶ μένα τὸ ριζικό μου ἦτουνε νὰ μὴν κἀνω Χριστοῦγεννα μὲ τὸ σπητικὸ μου.

Καὶ δά, ἄνε τὸ βοῆτε ποῖος ἦτονε κει μέσα;

Ἦτουνε μιὰ μανρομοιριασμένη τριφυλλιάνισσα ποῦ τὴν εἶχανε βοῆ οἱ πόνοι μισοστρατῆς.

Μυστήριο κι' αὐτὸ τὸ ριζικό τ' ἀθρόπου· ἡ κακορρίζη εἶχε χάσει τὴ προβά-τα τση καὶ τόσο φοβότανε τὸ πεθερό τση, ποῦ πῆρε τὰ λαγκάδια, ζητώντας τση.

Ὅταν τὴ πιάσανε οἱ πόνοι, ἦτονε πλέα μακρονὰ πολὺ πὸ τὸ χωριό τση καὶ χῶθῃ μέσα στὴ βουκολέα.

Ἀναψα τὸ φανάρι μου μᾶζωξα ὅσα δεμάτια ἄχερο βοῆκα κειθε μέσα, τὴ βόλεψα, τὴ σκέπασα μὲ τὴ πατατούκα μου—ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρὸ κι' ἀπὸ τῆς πόνους ἡ κακόμοιρη—κι' ἀπόμεινα αὐτοῦ δά ὥς τὰ μεσάνυχτα καὶ τὴ ξεγέννησα κι' αὐτὴ...

Χά, χά, χά, γέλασ' ὁ παπποῦς μὲ καλwsύνη, σὲ μιὰ μέρα τρεῖς γέννες, σὰν καλὰ εἶνε.

— Ἀμὲ δά, καὶ δὲ σᾶσε τᾶπα ὅλα, συνέχισε ὁ μπάρμπας μου ὁ Ἀγγελῆς, ἀπὸ τὴ Ἀρέουνε μετὰ μικρὴ παῦσι.

Ἀκούσετε, λοιπὸ, τὸ πάρα κάτω:

Εἶχαμε κοιμηθῇ ἀπὸ πολλὴ ὥρα, ποῦ ἀκούσαμε νὰ χτυπάνε τὴν πόρτα.

Πετιέται ἡ μάννα μου ἀπὸ τὸ κρεββάτι καί: «Ποιὸς εἶναι; Ἦντα θέλεις,» φωνιάζει.

— Ἐγὼ εἶμαι, ὁ ντετόρος! λέει μόνε βιάσου κι' ἀνοιξε, γιατί βρέχει.

Σηκωνόμαστε ὅλοι, τρέχομε, ἀνοίγομε, τί νὰ ἰδοῦμε; ὁ ντετόρος παππὶ στὸ νερό.

— Τρέχα, λέει τῆς μάννας μου, καὶ μᾶζωξε ὅτι κουρέλια ἔχεις γιὰ κωλόπανα. Μιὰ μανρομοιριασμένη γέννησε δῶ πᾶ κάτω στὴ λαγκάδα (δηλαδή, δῶ πᾶ πρέπει νὰ λογαριάσετε μισὴ ὥρα δρόμο καὶ πλέα, πρόσθεσε ὁ μπάρμπας μου ὁ Ἀγγελῆς) καὶ δὲν ἔχει οὔτε ἓνα κωλο-πάνι, οὔτε ἓνα κοντοφάσκι νὰ βολέψῃ τὸ μωρό. Καὶ σύ, μοῦ λέει, μένα, φόρτωσε τὸ γαῖδοῦρι κᾶνα—δυὸ δεμάτια ξύ-λα καὶ πᾶμε στὴ βουκολέα νὰ τὴ ἀνάψωμε λίγη φωτιά, ὥς ποῦ νὰ ξεμερώσῃ, νὰ δοῦμε τὸ χάλι τση, ἂν θὰ μπορέσωμε νὰ τὴνε φέρωμε κατὰ δῶδε.

Πήγαμε κατὰ πὼς εἶπε ὁ Ντετόρος καὶ βολέψαμε τὴ λεχούσα καὶ ἂ μπονώ-ρα, ἀνήμερα Χριστοῦγεννῶ, ἦρθε ἡ μάννα μου μὲ τὸ μουλᾶρι καὶ τὴνε πή-ραμε ὅλοι μαζὺ στὸ σπῆτι μας καὶ κει τὴνε ἀφίσανε τώρα.

Εἶναι καλὰ καὶ τὸ παιδὶ περδίκι καὶ θὰ τὸ βαπτίσῃ ὁ ντετόρος, λοιπὸ νὰ σᾶσε ζήση ἡ φρίτσα...

Ἡ λαλά μου κούναγε τὴ κεφάλι τση συλλογισμένη:

— Νᾶσαι καλὰ νὰ ξεγεννᾷς καὶ νὰ βαπτίζῃς... εὐκήθησε στὸν παπποῦ μου,

RENÉ DUVERNE

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΤΟ ΕΞΙΛΑΣΤΗΡΙΟΝ ΘΥΜΑ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ τῆς δεσποινίδος
ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΡΥΔΗ, Καθ. τοῦ Γυμ. Θηλ. Ἀθηνῶν

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Μιά μέρα πού τὸ Πουρνέλλι ἦτο ἀδειανό (ὅλο τὸ χωριὸ ἔλλειπε σὲ πανηγύρι) πῆρε τὴ στοῖα τὸ στοῖα γιὰ τὴν Κιόβα τ' Ἀζινο.

Ἀνέβηκε τὴν ἀνηφοριὰ σχεδὸν μονορούφι κι' ἐφθασα σὶδ' ὁπαίσιον σπῆτι λαχανιασμένον.

Μὲ μιὰ κλωτσιὰ ἄνοιξα τὴν πόρτα ποῦτρεξε πένθιμα κι' ἐμπήκα στὴ γνωστή μου κάμαρα, τὸ μαρτυρικὸ μωρὸ ἦταν πάντα στὴ γωνιά του πεταμένο καὶ χωμένο στὴν παληόκασσά του...

Οὔτε ἔκλεγε, οὔτε κἂν κουνιόταν, ἦταν σὰν νὰ τὸ εἶχε ἐγκαταλείψει καὶ ἡ τελευταία του πνοή.

Τὸ χάλι του καὶ ἡ ἀποφορὰ του δὲν εἶχαν πλέον τίποτε τὸ ἀνθρώπινον κι' ἐγὼ πάλι τὸ θεώρησα σὰν μιὰ λεμοσύλια νὰ τὸ ἀγγίξω.

Ἐφυγα ἀπὸ τὸ ἐξωφρενικὸ αὐτό, τὸ καταραμένο σπῆτι καὶ πῆρα τὴν κατηφοριὰ λυσοομανιασμένον, εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑποβάλλω μήνυσιν.

Ἐφτάσα σὶδ' παλιοπανδοχεῖο μου μὲ αἰσθήματα, πού τὰ καταλαβαίνετε καλά, ἔριξα μιὰ ματιὰ σὶδ' ἔρημον δωμάτιον καὶ μόλις διέκρινα τὸν εἰρηνοδόχον ἔτρεξα κατ' εὐθείαν πάνω του :

— Ἀπόψε συντάσσω τὴ μήνυσίν μου, τοῦ εἶπα μὲ βραχνή φωνή, καὶ αὖριο τὴν ταχυδρομῶ.

Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ ὅσο ζῶ τὴ ματιὰ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, καθὼς μὲ κύτταξε

ξαφνισμένος : τόσην ἀπελπισίαν, τόσην ἀπόγνωσιν, θάλεγε κανεὶς, συνεκέντρωνε αὐτὸ τὸ βλέμμα, ὥστε ἐκέλευσα.

— Ἐρχεσθε ἀπὸ κεῖ πάνω ; Μὲ ρώτησε μὲ μιὰ φωνὴ ἀχρωμάτιστη, σχεδὸν ψυθιριστή.

— Ναί, τοῦπα ξερά, ἀλλὰ μαλακωμένος.

— Πέθανε ; Αὐτὸ τὸ πέθανε νόμιζες, πὼς ἔβγαينه ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια του.

— Μὰ θαρρῶ, πὼς δὲν θὰ τῶβρη ἡ νύχτα.

— Ἀ... ἦταν μᾶλλον ἓνας στεναγμὸς καὶ ὁ εἰρηνοδόχος σηκώθηκε καὶ βγήκε ἔξω ἐνῶ ἐγὼ δὲν εἶχα τὸ θάρρος οὔτε νὰ σαλέψω ἀπὸ τὸ κάθισμά μου.

Τὴν ἄλλην τὸ πρωτὶ ξυπνῶντας καὶ κυτῶντας ἀπὸ τὸ παράθυρό μου εἶδα τὸν εἰρηνοδόχον νὰ κατηφορίζῃ τὴν πλαγιὰ κρατῶντας κάτω τὸ ἀσυνήθιστον σὰν χέριον.

Πρόσεξα, καί, σὰν σίμωσε ἀρκετὰ, διέκρινα πὼς ἦταν κάτω σὰν κίτρινον νεκροῦ παιδιοῦ.

Κατάλαβα πὼς τὸ μαρτυρικὸ βρέφος ἐπὶ τέλους θὰ εἶχε ἡσυχάσῃ καὶ μὲ ἀνάμικτα αἰσθήματα οἴκτου, ἀγανακτήσεως καὶ ἀκρατήτου περιεργείας πέρασα τὴν ἡμέραν, ὥπου τὸ βράδυ ὁ εἰρηνοδόχος, μπαίνοντας σὶδ' πανδοχεῖον, μὲ φώναξε μὲ τὴν συμπαθητικὴν, λυπημένην καὶ αὐστηρὴν φωνήν του.

Καθίσαμε μαζὶ σ' ἓνα τραπέζιν κι' ὥπου νῶρθη ἡ λαχανόσουπα, μοῦλε τὸ φοβερὸ καὶ θλιβερὸ μουσικὸ του.

— Σήμερον ἐπὶ τέλους εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ ξεκουράσῃ τὸ ἐγγονάκι μου.

Στὴν βωβὴν κατόπληξίν μου δὲν ἔδωσε καμμίαν ἀπάντησιν, μόνον συνεχίζοντας ἀπλᾶ :

— Ὁ Θεὸς θὰ τὸ ξεκουράσῃ τώρα γιατί ἀρκετὰ σκληρὰ πλήρωσε τὴν ἀμαρτία τῶν γονέων του. Ὁ Γυιὸς μου, λοχαγὸς τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς εἶχε ἐρῶν περὶ τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ μὲ ἰδῇ καὶ νὰ ξεκουραστῇ κομματάκι. Ἐγνώρισε τὴν μητέρα τοῦ παιδιοῦ πού ξέρετε, τὴν ἐσυμπάθησε καὶ ἀποτέλεσμα τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ ἦτον ὁ δυστυχὴς αὐτὸς καρπός. Περὶ γάμου μὲ αὐτὸ τὸ δυστυχισμένο κορίτσι δὲν ἦτον δυνατόν οὔτε καὶ κουβέντα νὰ γίνῃ κἂν, γι' αὐτὸ φοβούμενος καὶ τὴν ἐκδίκησιν τῶν δικῶν τῆς ἔφυγε μακριὰ στὴν Ἀφρικήν καὶ ὁ Θεὸς ξέρει ἂν θὰ τὸν ξαναἰδῶ ποτὲ μου. Τὸ κορίτσι ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πάντρεψαν μὲ τὸν παλιὸν ἰνθροπον καὶ ἐκκληματικὸν τύπον πού γνωρίζετε, ὁ ὁποῖος δὲν παντρεύτηκε αὐτὴν βέβαια ἀλλὰ τὴν ποῦκα, πού στὴν περίστασιν ἦταν σεβαστή. Ἡ μητέρα ὑπῆρξε πῶς τυχερὴ ἀπὸ τὸ παιδί καὶ πέθανε, ἀπὸ τὴν κακοπέρασιν φυσικά, πάνω στὸν τοκετό. Τὸ ἀθέμιτον τέκνον ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ καὶ αὐτὸ κατ' ἀνάγκην. Μὰ ἐπειδὴ ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὸ ἐνεργὸν ἐκκληματῆρα, ἀφείδη νὰ πεθάνῃ κατὰ τὸν σκληρὸν τρόπο, πού γνωρίζετε. Σήμερον κατὰ τὰ ξημερώματα μὲ φώναξαν νὰ πάω νὰ τὸ πάρω, γιατί θὰ τὸ πετοῦσαν σὲ καμμιὰ χαράδραν. Πῆγα τὸ πῆρα καὶ τῶθαφα ὅπως ἔπρεπε, ἦτον τὸ μόνον καθήκον, πού τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου μὲς μοῦ ἐπιτρέπουν...

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ βέβαια ἡ λαχανόσουπα ἄδικα περιέμενε ἀχνίζοντας σὰν πάτια καὶ ὁ ὕπνος σὶδ' ξυλοκερέβρατό μας, καὶ τοῦ εἰρηνοδόχου καὶ μένα, δηλαδή, μάταια περιέμενε νωρθῇ.

Τ Ε Λ Ο Σ

μὲ συγκρατημένη συγκίνησιν, μόνον ποῖος θὰ πάῃ τὰ συχαίρια στὸν πεθερό, πὼς ἡ νύφη, πού τοῦχασε μιὰ προβιά, τοῦ γέννησε ἄλλην!!...

Ἡ λαλὰ μου ἔλεγε ὁμορφα τ' ἀστεία καὶ ὁ παππούς μου, ποῦτρενε δύσκολος σὶδ' γέλιο, μόνον μὲ δαύτην γελοῦσε.

— Ναί, ἔχασα νὰ σᾶς πῶ πὼς πρὶ τῆς βροῦνης οἱ πόνοι εἶχε βρῇ κι' αὐτὴ τὴν προβάτα, ὥστε ἂν πάῃ στὸν πεθερό μὲ φρόσιν, μὲ τὸ συμπάθειον, θὰ πάῃ καὶ μὲ προβάτα...».

Τὸ μεταχριστουγεννιάτικον τραπέζιν τέλειωσε εὐθύμως.

Ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρον ἓνας κατάρυσος καὶ τὶ ζεστός ἥλιος ἔμπαινε

μέσα ἀβέρτα κι' ἔλουζε τὰ πάντα μὲ μιὰ ὁλόχρυσον θαλασσοῦ.

Ὁ παππούς μου ἐκεῖ καθὼς καθόταν στὴν πολυθρόναν του (τὴν ἔχομε ἀκόμα αὐτὴ τὴν πολυθρόναν τοῦ παπποῦ) ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ τότε πῆρε γλυκὸ—γλυκὸ, ἀληθινὸ ὕπνον δίκαιον καὶ καλοῦ ἐργατῆ...

Ταχεῖα ταχέρον τούσε ξυπνήσανε κάτω περίεργα βελάσματα κάτω στὴν αὐλή :

Ἦταν ὁ πεθερὸς κι' ἔφρνε τὴν προβάτα πεσκέσιν στὸν κονμπάρον...».

**

Αὐτὰ μοῦ διηγήθηκε ὁ μπάμπας ὁ Ἀγγελῆς ὁ Ταμβάκης ἀπὸ τοὺς Ἀ-

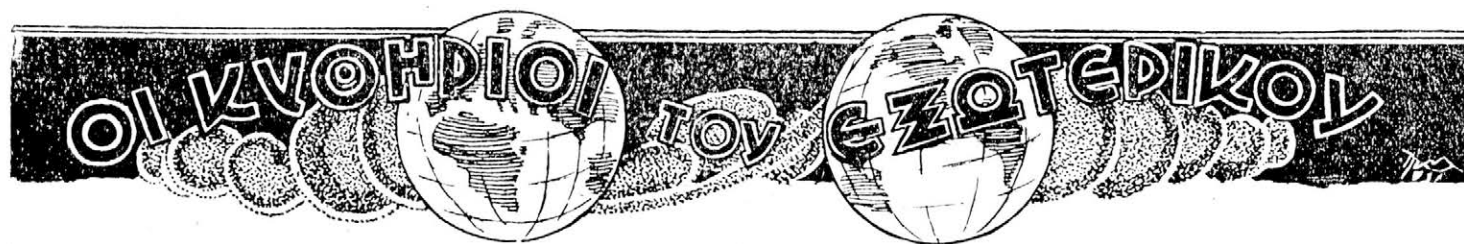
ρέους, περὶ μιὰ Κυριακὴν πρωτὶ, μετὰ τὸ ἀπολείτουργο, καθὼς πίναμε τὸ καφέ μας κάτω πὸ τὰ πλατάνια τ' Ἀγίου Χαράλαμπος.

Τὸν ἀκούγα ἄπληστον, γιατί ὁ μπάμπας μου ὁ Ἀγγελῆς διηγείται ὁμορφα.

Ἐχει μιὰ πολὺ γλυκεῖα φυσιογνωμία μὲ μιὰ σεβάσιμα κατάλευκην γενειάδα κι' ἓνα ζωβγάρι μάτια ὑπερόχως διανγῆ, κι' ὅλα αὐτὰ μέσα σὶδ' πανώριον κέντρο τῶν πλατανιῶν τοῦ Καμαριοῦ πλαισιόνανε πολὺ συμπαθητικὰ τὸ ἡσυχὸ καὶ ἑλαφρὸ τρεμουλιαστὸ ἀπὸ τὰ γεράματα τέμπρον τῆς φωνῆς του...

ΕΛΕΝΗ Γ. ΚΑΡΥΔΗ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΗΣ ΚΥΘΗΡΑΪΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ περιφορὰ τῆς Εἰκόνης Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης πέριξ τοῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Εἰς τὴν δημοσιευομένην φωτογραφίαν διακρίνονται ὁ Σεβασμιώτατος Τριπόλεως, δεξιὰ αὐτοῦ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος ἐν Αἰγύπτῳ κ. Β. Δενδραμῆς καὶ ἀριστερὰ τοῦ Μητροπολίτου ὁ Πρόεδρος τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος Ἀλεξανδρείας κ. Κ. Κασσιμάτης, ὅπισθεν αὐτῶν διακρίνονται οἱ κ. κ. Θεόδ. Κασσιμάτης καὶ Παῦλος Βλαντῆς.

Μετά τὴν Λειτουργίαν, οἱ προσκυνηταὶ πρὸ τοῦ ναοῦ φωτογραφούμενοι διὰ τὸν «Κυθηραϊκὸν Κήρυκα».

Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν διακρίνονται ὁ Πρόεδρος τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος Ἀλεξανδρείας κ. Κωνστ. Κασσιμάτης ἰατρός, ὁ κ. Χρήστος Κυπριάδης, ὁ κ. Ἀνδρέας Πετρόχειλος καὶ ὁ κ. Κωνστ. Κρίθαρης.

ΚΥΘΗΡΑΪΚΟΙ ΘΡΥΛΛΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΙΝΕΑ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΑΛΕΤΤΟ

ΘΡΥΛΛΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Διαμάντω.— Μιὰ τοῦ γελᾷ, μιὰ τοῦ θυμώνει, μιὰ τὸν χαϊδεύει, μιὰ πάει νὰ τοῦ βγάλῃ τὰ μάτια σὰν γάτα... σ' ὀρκίζομαι σὰν γάτα!

Ρέλια (δυνατώτερα).— Ἐγώ;

Γιώργης (θυμωμένος στὴ Ρέλια).— Σῶπα!

Διαμάντω.— Καὶ εἶναι τόσο καλὸ παιδί, τὸ καϊμένο... στέκεται πάντα κοντὰ της, σὰν σκλάβος, τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα ζητᾶνε στὰ δικά της μόνον λίγη ἀγάπη, λίγη παρηγοριά... μὰ ναί, αὐτὴ... σὰν στρίγγλα... (ἀκούεται κάποια μακρινὴ φωνὴ ὑπόκωφος).

Ρέλια (τινάσσεται νευρικό).— Θεέ μου.

Γιώργης (σὰν αἰγούρος γ' αὐτὸ πού λέει).— Θὰ τὰ διορθώσω ἐγώ... (στὴ Ρέλια θυμωμένα) Δὲν θὰ σοῦ περάσῃ ἐσένα!

Ρέλια (νευρικό, μὰ σιγανά).— Νονέ μου!

Γιώργης.— Ἀκούς; δὲν θὰ σοῦ περάσῃ... (προχωρεῖ καὶ κάθεται στὸν πάγκο, ἀκονίζοντας τὸν σονγιά του σὲ μιὰ πέτρα. Ἀκούεται ξανά ἡ φωνή).

Ρέλια (ἰδίᾳ, νευρικό, σὰν νὰ τῆς ξεφύγει).— Μὰ περίμενε καὶ σὺ λιγάκι!

Γιώργης.— Τὶ εἶπες;

Ρέλια.— Ἐγώ, νονέ μου; ἂ! μπᾶ, ἐγώ, τίποτα.

Διαμάντω.— Μοῦ φάνηκε πῶς κάποιος φώναζε.

Γιώργης.— Ἐτσι σοῦ φάνηκε!

Ρέλια (ταραγμένη).— Μὰ... οὔτε ἐγὼ ἀκουσα τίποτε... (ἡ φωνὴ ξανακούγεται) Θεέ μου!... δὲν περιμένει!

Διαμάντω.— Νά, τὰ ἀκούσατε; (τεντώνουν καὶ οἱ δύο τ' αὐτιά τους, ἡ Ρέλια στέκεται ἀτονισμένη στὸ βάθος καὶ μὲ ἀγωνία). Τώρα πάλι... νὰ ἄκου, Γιώργη... (φωνή). Ἀκου!

Γιώργης.— Ἀλήθεια!... Κάποια κατεβαίνει ἀπ' τὰ χωράφια.

Διαμάντω.— Κάτι τρέχει.

Ρέλια (στὴν ἴδια σιάσι).— Τὶ νὰ τρέχῃ, νονά μου;... (σὲ μιὰ στιγμή ἡ Ρέλια κάνει χειρονομίες στὸ βάθος ἀριστερά, σὰν νὰ λήξῃ σὲ κάποιον νὰ φύγῃ, ὁ Γιώργης πηγαίνει δεξιὰ καὶ κυττάζει).

Γιώργης.— Δὲν σᾶς τῶπα;

Ρέλια.— Ποιὸς εἶναι;

Γιώργης.— Ἡ Βαρβάρα κατεβαίνει

πρὸς τὰ ἐδῶ! τρέχει σὰν δαιμονισμένη... τὴν σταματήσανε στοῦ κοντοῦ τὸ μαγαζί Ἐρχεται πάλι ἐδῶ.

Διαμάντω.— Τὶ νάνα Γιώργη!

Γιώργης.— Ἐρχεται πρὸς τὰ ἐδῶ... σὲ μᾶς... ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του... ἀκολουθοῦνε κι' ἄλλα κορίτσια...

Διαμάντω.— Παναγία μου!... (τρομαγμένη συσπειρώνεται).

Ρέλια (ταπεινὰ στέκεται στὴν ἄκρη, σὰν νὰ ματεῖ τὴν θὰ συμβῇ).— Τὶ θὰ γίνῃ, Θεέ μου!

ΣΚΗΝΗ V

Οἱ ἄνω, Βαρβάρα, Ἐλέσα, Κατερίνα, Μαρία κι' ἄλλα κορίτσια τοῦ χωριοῦ.

Βαρβάρα (ἐρχομένη ἐπάνω ἀπὸ τὸ γέφυρο, δοῦν στὴ σκηνή).— Καλησπέρα σας.

Γιώργης.— Καλῶς τὰ κορίτσια!

Διαμάντω.— Πέστε μας, παιδιὰ μου; Τὶ τρέχει.

Βαρβάρα.— Θὰ σᾶς πῶ, μὰ ἀφήστε με νὰ πάω ἀναπνοή.

Γιώργης.— Μίλησε λοιπόν, πού δέθηκε ἡ γλώσσα σου!

Κατίνα.— Δὲν τὰ μάθατε ἐσεῖς ἐδῶ ἀκόμα;

Διαμάντω.— Τὶ νὰ μάθωμε, παιδιὰ μου; (ἡ Ρέλια σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, μένει σὰν κεραυνοβόλημένη).

Γιώργης.— Τὶ τρέχει; μᾶς ἐπνίξε!

Βαρβάρα.— Τὸ κλέψανε!... (σιέκει). Ὅλες.— Ναί, τὸ κλέψανε!

Διαμάντω, Γιώργης.— Τὶ κλέψανε;

Βαρβάρα.— Τὸ κόκκινο σπαλέττο!

Διαμάντω.— Ἀπ' τὸ μοναστήρι!

Βαρβάρα.— Σήμερα τὰ μεσάνυχτα!

Γιώργης.— Ἄλλη δυστυχία... ἄλλο μεγάλο κακό!

Διαμάντω.— Τὶ μεγάλη συμφορά... φωτιά θὰ μᾶς κάμῃ.

Βαρβάρα.— Γι' αὐτὸ σὲ λίγο θὰ γίνῃ μεγάλη λιτανεία σ' ὅλο τὸ νησί.

Ρέλια (μὲ φωνὴ πνιγμένη ἀπὸ φρίκη).— Τὶ πόνος!

Διαμάντω.— Πές μας, Βαρβάρα, πῶς ἐγινε αὐτὸ τὸ κακό;

Ἐλέσα.— Καὶ μήπως τὸ ξέρε κανένας;

Κατερίνα.— Ἐγινε μὲς τὰ μεσάνυχτα!...

Βαρβάρα.— Αὐτοὶ πού τὸ φυλάγανε εἶπαν στοὺς χωροφύλακες, πῶς θὰ ἦταν ἀκριβῶς μεσάνυχτα· φησοῦσε δυνατός ἀγέρας, πού ξεροζίζωνε τὰ δέντρα ἀπὸ τὴ ρίζα τους· καὶ ἡ καμπάνες χτυποῦσαν μοναχῆς τους... τὰ καντήλια μέσα στὴν ἐκκλησία ἐτρεμόσβυναν ἕνα δυνατό φύσημα ἄνοιξε ὁρμητικὰ ὅλα τὰ ὀλοστρόγγυλα παραθυράκια διὰ πλάτα, ὥς πού σὲ λίγο ἐγινε πίσσα σκοτιάδι· ὅταν ὁμως σὲ λίγο ὁ ἀέρας πεῖ εἶχε πάφει κι' ἀνάφανε τὰ καντήλια τῆς Παναγίας, εἶδανε ὅτι τὸ κόκκινο σπαλέττο δὲν βρισκότανε μπροστὰ στὴν Εἰκόνα κι' ἀπ' τὰ μάτια τῆς Παρθένας ἐτρεχαν δάκρυα σὰν μικρὰ μαργαριταράκια!... Αὐτὸ εἶνε ὅλο.

Διαμάντω.— Μνήσθητί μου, Κύριε!

Γιώργης (μὲ κάποιο δέος, στανθοκοπούμενος).— Κύριε ἐλέησον!

Ρέλια (σχεδὸν ἄτονη, στηρίζεται σ' ἕνα κάθισμα).— Παναγία μου!

Διαμάντω.— Καὶ τώρα;

Κατίνα.— Πᾶμε, Βαρβάρα,

Βαρβάρα.— Ἐ, αὐτὰ εἶχα νὰ σᾶς πῶ... Πᾶμε κορίτσια, ὅλοι σήμερα νάρθητε στὴ Λιτανεία, δὲν πρέπει νὰ λείψῃ κανένας!...

Διαμάντω.— Ὅλοι θάρροῦμε, παιδιὰ μου!... ἀκούς ἐκεῖ... ὅλοι... Στὸ καλό! Στὸ καλό!...

Τὰ κορίτσια.— Βοήθεια σας ἡ Παναγιά.

Διαμάντω.— Εὐχαριστοῦμε, κορίτσια... εὐχαριστοῦμε... καὶ κατὰρ στὸν κλέφτη!

Κορίτσια (ὡς ἐν χορῶ).— Κατάρ!... (φεύγουν).

ΣΚΗΝΗ VI

Γιώργης—Διαμάντω—Ρέλια

Διαμάντω (χτυπᾷ τὰ γόνατά της μὲ τίς παλάμες της).— Τὶ ἦτανε πάλι τοῦτο τὸ κακό, Γιώργη μου;

Γιώργης.— Ἀκουσε, Διαμάντω, καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι!

Διαμάντω.— Τὶ μεγάλο κακό!

Γιώργης.— Κάποια μεγάλη συμφορὰ θὰ πέσῃ στὸ χωριὸ μας.

Διαμάντω (μὲ δέος).— Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ!

Γιώργης.— Θὰ τὸ δῆς... θὰ τὸ δῆς...

(κουνάει τὸ κεφάλι του θλιμμένα καὶ κάθεται σ' ἓνα κάθισμα).

Διαμάντω.— Τ' ἀκουσες, Ρέλια;

Ρέλια.— Ναί, νονά μου.

Διαμάντω.— Τὸ Σπαλέττο τῆς Νεραΐδας τὸ κλέψανε... τόσα χρόνια περάσανε καὶ κανένας δὲν εἶχε τὸ θάρος νὰ κἀν ἓνα τέτοιο κακὸ· μὰ ἦρθε δίσεχτος ὁ χρόνος καὶ βρέθηκε κάποιος νὰ τὸ κλέψῃ.

Ρέλια.— Τὸ Σπαλέττο τῆς Νεραΐδας, νονά μου; (φαίνεται φοβισμένη καὶ σὰ νὰ κλαίῃ ἢ ψυχὴ της). Κι' ἂν τὸν βροῦνε καμμιὰ μέρα, νονά μου, αὐτὸν ποὺ τῶχει κλέψει;

Διαμάντω (μὲ θυμὸ).— Ἄν τὸν βροῦνε;

Γιῶργης (σφίγγοντας τὴ γροothιά του).— Ἀλλοίμονό του καὶ τρισαλλοίμονό του!

Ρέλια.— Θὰ τὸν βροῦνε, ἄραγε;

Διαμάντω.— Καὶ ποῖος τὸ ξέρει;

Ρέλια (ἀφίνει ἓνα πικρὸ γέλιο).— Ἀμ' ποῦ θὰ τὸν βροῦνε καὶ ποῖος θὰ τὸν γνωρίσῃ;...

Γιῶργης.— Ἀνάθεμα στὸν κλέφτη... πᾶω ἐγὼ στὴ Λιτανεία... Θάρῃς καὶ σὺ Διαμάντω; (φεύγει).

Διαμάντω.— Καὶ βέβαια. ἀμέσως... καὶ στὴ στιγμὴ... Πήγαινε, Ρέλια μου, καὶ σὺ νὰ χτενιστῇς νάρῃς μαζί μου· θὰ σὲ περιμένω!

Ρέλια.— Ὄχι! νονά μου!

Διαμάντω.— Δὲν θάρῃς στὴ Λιτανεία;

Ρέλια.— Θὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ... εἶμαι τόσο κουρασμένη...

Διαμάντω.— Ἐχεις δίκιο, καὶ μένο παιδί... (φεύγοντας) καὶ σοὺ εἶπα τόσες φορές νὰ μὴν κουράζεσαι ἔτσι... (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ VII

Ρέλια, σὲ λίγο **Ἀνδρέας.**

Ἀνδρέας (μπαίνοντας γρήγορα).— Ρέλια!...

Ρέλια.— Ἐσύ... συμφορά σου!

Ἀνδρέας.— Ἐκλεψα τὸ Κόκκινο Σπαλέττο!...

Ρέλια (τονίζοντας).— Δυστυχία σου... συμφορά σου!

Ἀνδρέας.— Χαρά μου!... νὰ λές, μικρή μου... ἔκλεψα τὴν εὐτυχία τὴ δική σου... μιὰ χαρὰ ἀνέκφραστη πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ τῆς ὁραίας μητέρας ποὺ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας σπαράζει...

Ρέλια.— Ἀνδρέα, τί ὥμορφα ποὺ μιλάς ἀπόψε.

Ἀνδρέας.— Κι' ἐγὼ τί ὥμορφα ποὺ ζῶ κοντά σου· δὲν μὲ φοβάσαι πειά;

Ρέλια.— Σ' ἀγαπῶ... τὸ φῶς τὸ ὥμορφο, τὸ γαλάζιο, ποὺ σὰν φωτιστέφανο κάποιων ἀγίων καὶ κάποιων μαρτύρων σοῦ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ, μ' ἔλουσε καὶ μένα... εἶδα τὸν κόσμον, ποὺ πλάϊ σου μοῦκρυβε τὸ μαῦρο πέπλο τῆς ἀγνοίας!

Ἀνδρέας.— Ὅλα τὰ νοιώθεις!

Ρέλια.— Τὰ χρώματα... τίς σκιές... καὶ τὴ γλῶσσα τῶν πουλιῶν... τίς πνοές

τῶν λουλουδιῶν, ποὺ σὰν μικρὲς σάλπιγγες σκορπίζουνε σὰν ἤχους τὸ ἄρωμα καὶ μόνο μεῖς τὰ νοιώθουμε καὶ τὰ ἀκοῦμε!

Ἀνδρέας.— Καὶ τὸ Κόκκινο Σπαλέττο!

Ρέλια.— Μὴ φωνάζεις, Ἀνδρέα!

Ἀνδρέας.— Καὶ ὅμως, εἶσαι παντρεμένη!

Ρέλια.— Ἀλήθεια! Τί κοῖμα!

Ἀνδρέας.— Δὲν θὰ μπορούσες νὰ ζήσης ἐκεῖ ποὺ ζῶ ἐγώ!

Ρέλια.— Ποῖος τὸ ξέρει!

Ἀνδρέας.— Εἶναι ἡ κόκκινος καὶ ἡ πράσινος σκιὲς μὲ τὰ γαλάζια μάτια ποὺ πληγώνουν καὶ τὴν παρουσία τῶν Θεῶν.

Ρέλια (σὲ ἔκστασι).— Εἶμαι τόσο κουρασμένη!

Ἀνδρέας.— Δὲν ξέρεις ἀκόμη νὰ μὴν κουράζεσαι... ἀνέβηκα τὴ νύχτα μοναχός μου... μὲ τὴ σάρκα μου καὶ μὲ τὰ κόκαλά μου μὲς τὰ μεσάνυχτα νὰ ξέρῃς,

στὴν κορφὴ τῆ φαλακρῇ τοῦ πέτρινου βουνοῦ σὰν ἴσκιος καὶ σὰν φεῖδι, φύσηξα δυνατὰ ὁλόρθος πρὸς ὄλο τὸ κάτασπρο χτίριο τὸ ἱερὸ μὲ τὸ ψηλὸ καμπαναριό,

ποὺ κλείνει μέσα τὸν κόσμον τὸν ὁσίων, καὶ σὰν Τιτάνας ἄρπαξα τὸ δῶρο, ποὺ σὲ σένα εἶχα τάξῃ!

Ρέλια.— Γιὰ μένα... γιατί, Ἀνδρέα;

Ἀνδρέας.— Ἔτσι τὸ ἔταξ' ὁ Θεός!

Ρέλια.— Εἶναι μεγάλο τὸ κακὸ.

Ἀνδρέας. Δειλιάζεις; (ἡ Ρέλια σωμαίνει, ὁ Ἀνδρέας σὰν ἀπογοητευμένος).

Ἀλήθεια, εἶσαι δειλὴ καὶ σὺ;... ἔχεις τὸν ἄνθρωπον τὸν κοινὸ μὲς τὴν ψυχὴ σου!

Ρέλια.— Εἴμαστε τόσο μακριὰ ἀπὸ τὰ ὄνειρα!

Ἀνδρέας.— Καὶ γὼ ποὺ μόνο σὲ σένα ἔβλεπα τὸν ἴσκιον τῆς μητέρας... τὸ πέρασμα τῆς ἀλήθειας! (κάνει κίνημα νὰ γυρίσῃ πίσω).

Ρέλια.— Ἀνδρέα.

Ἀνδρέας (συντετριμμένος).— Τί ἀπάτη (κάνει νὰ φύγῃ).

Ρέλια. Ποῦ πηγαίνεις;

Ἀνδρέας.— Ξαναπέρνω τὸ δρόμο μου... τὸ δρόμο τὸ δικό μου, ποὺ πληθὺς σπόροι ἀπὸ κακία καὶ λουλούδια ἀπὸ μίσος, χνόνονται γύρω μου· σπαθιά οἱ ἀχτίνες τοῦ ἡλίου μοῦ πληγώνουνε τὴ σάρκα, χωρὶς νὰ μ' ἀφίνουνε μιὰ ὥρα νὰ πεθάνω.

Ρέλια.— Γιατί τὰ λές αὐτὰ τὰ λόγια;

Ἀνδρέας.— Γεῖά σου, κυρά μου... τὰ λόγια, λόγια εἶναι, ποὺ ὡς τὸ πρᾶγμα, χάνουν τὴν ἀξία. Καὶ ποῖα μπορεῖ σὰν ἄνθρωπος ποτὲ νὰ τὸν ζυγιάσῃ. (ἡ καμπάνες χτυπᾶνε πένθιμα). Ἄκου!

Ρέλια.— Ναί... Χτυπᾶνε ἡ καμπάνες!

Ἀνδρέας.— Εἶναι ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων!

Ρέλια.— Γιὰ τὸ κλέψιμο τοῦ κόκκινου σπαλέττου, Ἀνδρέα!

Ἀνδρέας.— Γι' αὐτό; Χαράς στὸν κλέφτη ποὺ ἡ κατάρα τῶσων ἀνθρώπων δὲν τὸν φτάνει (βγάζει ἀπ' τὸν κόρφο του τὸ κόκκινο σπαλέττο). Κόκκινο, σὰν τὴν ὥμορφη καὶ τὴν κόκκινη ἀγάπη... κόκκι-

νο σὰν τὸ μεθύσι τῆς ζωῆς... κόκκινο σὰν τὴν ἡδονή... κόκκινο σὰν τὰ νειῶτα ποὺ στολίζουν τοὺς ξανθοὺς κροτάφους καὶ τὰ κόκκινα χεῖλάκια σου, χρυσή μου... ποῖος ξέρει ποῖο ποτάμι θὰ τὸ σύρῃ στὸ θυμὸ τοῦ καὶ ποῖα φλόγα καταλύτρε θὰ τὸ κάψῃ (κάνει νὰ φύγῃ).

Ρέλια.— Ἀνδρέα!

Ἀνδρέας.— Ἐνας ἴσκιος ἤμουνα καὶ πέρασα κοντά σου, ὅπως ὁ ἴσκιος τῶν νεφῶν ποὺ κυνηγιέται ἀπὸ νότιο ἀγέρα σὲ ἡλιόγιومه ἡμέρα. Ἐνας ἤχος ὡμορφου βιολιοῦ ποὺ μακρυνὰ στὸ σπάσιμον τῆς χορδῆς στὰ χεῖρα τοῦ Τσιγγάνου ξεψυχάει ἓνα ὄνειρο ποὺ στὸ ἀπότομον ἐξπνῆμα ξεχνιέται... ξέχασέ με!... εἶμαι ἓνας τρελλός, ὅπως μὲ λέει καὶ ἡ μοῖρα.

Ρέλια.— Νὰ σὲ ξεχάσω... ἐγώ; ὀχι... ὀχι!... δὲν εἶσαι (τραγικὰ) δὲν εἶσαι... μὴ μὴ μοῦ φεύγεις... στάσου!...

Ἀνδρέας.— Νὰ μὴ φύγω;.. ἀλήθεια; Κτυπᾶνε βαρεῖα ἡ καμπάνες!

Ρέλια.— Μὴ φεύγεις, Ἀνδρέα!

Ἀνδρέας (στέκει).— Δὲν μπορῶ νὰ μείνω πειὰ κοντά σου!

Ρέλια (σὰν νὰ πέρῃ ἀπόφασι).— Δῶσε μου, Ἀνδρέα, τὸ κόκκινο σπαλέττο... Μὴν τὸ κρατήσῃς πειὰ κοντά σου!

Ἀνδρέας.— Δὲν φοβάσαι;

Ρέλια.— Ὄχι πειά! Γρήγορα... ἡ λιτανεία σὲ λίγο θὰ περάσῃ· ὅλες ἡ κατάρες σὰν φαρμοκεμένα φεῖδια θὰ μᾶς ἀκολουθᾶνε!

Ἀνδρέας (ποὺ σὰν τρελλὸς τῆς τὸ περνάει στὸ λαιμὸ καὶ γονατίζει μπροστά της).— Μητέρα μου, γλυκεῖά μου μητέρα!

Ρέλια (Ἀκούεται δυνατώτερα νὰ ἡχῇ ἡ καμπάνα).— Ἀνδρέα... κατεβαίνουν...

(ὁρμᾷ στὴν πόρτα καὶ ξαναγυρίζει γρήγορα). Ἐρχονται πρὸς τὰ ἐδῶ... ἀπάνω ἀπ' τὸ γεφύρι θὰ περάσουνε... σὲ λίγο Ἀνδρέα κρύψου!... Ἀνδρέα, πήγαινε μέσα στὸ μικρὸ σπιτάκι μας καὶ κρύψου ἐκεῖ ποὺ κρύφτηκες τὴν πρώτη φορὰ ποὺ σὲ γνώρισα!

Ἀνδρέας (ποὺ ὁρμᾷ μέσα).— Κακό-μοιροι ἄνθρωποι... (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ VIII

Ρέλια— Ἡ Λιτανεία.

(Περνοῦν ὅλοι οἱ χωρικοί, κατόπιν ὁ Γιῶργης καὶ ἡ Διαμάντω, καθὼς καὶ ἡ κυρά Φατερινή· ἀκούεται ἓνα γενικὸ: **Κύριε, ἐλέησον**— **Παναγία Παρθένε, πρόσβενε ὑπὲρ ἡμῶν**— **Σῶσε, Δέσποινά μου, τὸ λαὸ σου**! Ἡ Ρέλια, πρὶν πλησιάσουν, χώνει τὸ σπαλέττο στὸν κόρφο της. Ἐπειτα, σὰν σουδάριον, παρακολουθεῖ τὴ Λιτανεία ποὺ περνᾷ, ἡ **δοχή-στρα ἐξακολουθεῖ**... ὅλοι ἔχουν σκυμμένα τὰ κεφάλια... ἡ Ρέλια μόλις στηρίζεται στὰ πόδια της, καὶ δὲν τολμᾷ νὰ γυρίσῃ πρὸς τὴ Λιτανεία καὶ νὰ προσκυνήσῃ.)

Ρέλια.— Παναγία Παρθένε!... (ψιθυρίζει τὰ λόγια αὐτὰ καὶ σφίγγει στὸ στήθος της τὸ σπαλέττο). Πρόσβενε ὑπὲρ ἡμῶν!... (τραβᾷ τὰ μαλλιά της ἀπ' τὰ μάτια της).

Φωτεινή.— Δὲν ἔρχεσαι καὶ σὺ, Ρέ-
λια, νὰ προσκυνήσῃς τὴν Παναγία γιὰ
νὰ λυτρώσῃς ἀπ' τὴ συμφορὰ; (περνᾷ).

Ρέλια (ἰδίᾳ).— Ἀπὸ τὴ συμφορὰ
τοὺς!... ἀπὸ τὴ συμφορὰ τοὺς! Παναγία
Παρθένᾳ... (τοῖς μὲν τὰ χεῖλη της, περνᾷ
ἢ λιτανεῖα, ὁ Στέλιος μπαίνει).

Διαμάντω.— Ἐλα, Ρέλια μου... ἔλα,
παιδί μου καὶ σὺ νὰ λυτρωθοῦμε (περνᾷ).

ΣΚΗΝΗ ΙΧ

Ρέλια, Στέλιος (σὲ λίγο) **Ἀνδρέας**

Στέλιος.— Ρέλια! (ἡ Ρέλια κλονίζεται
καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του). Τί ἔχεις,
γλυκεριά μου γυναικούλα!

Ρέλια (ψιθυρίζει).— Παναγία μου!

Στέλιος.— Σήκωσε τὸ κεφάλι σου!...
κλαῖς; μὰ γιατί; Ἐλα, πάμε καὶ οἱ δύο
μας πίσω στὴ λιτανεῖα... μὲ τί ζήλεια
ποὺ θὰ μᾶς κοιτᾶνε ὅλοι· γιατί ἀπόψε
εἶσαι πάρα πολὺ ὠραία!

Ρέλια.— Νύχτωσε, Στέλιο;

Στέλιος.— Μόλις βασιλεψε ὁ ἥλιος,
χρυσὴ μου!... εἶσαι ἄρρωστη;... τὸ κε-
φάλι σου καίει... ὁ πυρετὸς σ' ἀνάβει...
Ἄκουσε, καλή μου, τίς καμπάνες πὼς
χτυπᾶνε λυπητερὰ γιὰ τὴ συμφορὰ τοῦ
ἁμοῖου χωριοῦ μας... ἄκου τὰ θλιμμέ-
να παρῆτονα καὶ τὰ κλάμματα τοῦ κό-
σμου τοῦ δικοῦ μας... τί φοιχτὴ κα-
τάρᾳ!...

Ρέλια.— Μὰ δὲν εἶμαι, Στέλιο, πειὰ
ὠραία!...

Στέλιος.— Εἶσαι πειὸ ὁμορφη ἀπόψε!

Ρέλια.— Ὁχι! Ὁχι!

Στέλιος (τὴν φιλεῖ στὸ μέτωπο).— Σὺν
φλόγα κόκκινη ἀναψε τὸ πρόσωπό σου...
μ' ἔκαψες στὸ χεῖλη· τί ἔχεις, Ρέλια, γυ-
ναικούλα μου γλυκεριά;

Ρέλια.— Κλέψανε τὸ κόκκινο σπα-
λέττο;

Στέλιος.— Ναί, μὰ τὸν κλέφτη μιὰ
φοιχτὴ κατάρᾳ θὰ τὸν κάψῃ!

Ρέλια.— Θὰ τὸν κάψῃ, Στέλιο, ἀλή-
θεια;

Στέλιος.— Ὅλοι φωνάζουν πὼς ὁ
μπάμπας σου ὁ Μηνᾶς τὸ ἔχει κλέψει
ἀπὸ καιροῦ· γι' αὐτὸ τὸν ἔχουν φυλακὴ!

Ρέλια.— Ψέμματα! (ἐξαγριωμένη)
Ψέμματα σοῦ λέει, Στέλιο!... Φώναξέ το
σ' ὅλους καὶ νὰ τὸ πιστέψουν! Πές τους
πὼς ἐγὼ τὸ εἶπα... πές τους πὼς ἐγὼ τὸ
εἶπα... πές τους ἀκόμα πὼς τὸ κλέψε ἡ
ἴδια ἢ Νεραΐδα, γιατί ἦτανε δικό της
(δυνατὰ) Πές τους πὼς τὸ κλέψε ἐγὼ!

Στέλιος.— Τρελλάθηρες, Ρέλλια;

Ρέλια.— Ὁχι!... Τὸ κλέψε ἐγὼ, κι'
εἶναι δικό μου!

Στέλιος (σὺν τρελλός).— Τί λόγια εἶν'
αὐτὰ, γυναῖκα;

Ρέλια (δυνατὰ καὶ τραγικά).— Εἶναι
τὰ λόγια μιᾶς Νεραΐδας!

Στέλιος (ὁρμᾷ καὶ τῆς κλίνει τὸ στό-
μα).— Σῶπα!... Σκάσε, σοῦ λέω!... μὴ
φωνάζεις, γιατί καὶ τὴν ψυχὴ μου φέρ-
νεις ὡς τὰ δόντια!

Ρέλια (μὲ πάλῃ ψυχική).— Ἀφῆσέ

με! Στους ἴσκιους μέσα θὰ μὲ βροῖτε καὶ
ἴσκιό ἄντρα θὲ νὰ πάρω... Κύτταξέ με
καλὰ στὰ μάτια... μὲς τὰ μάτια... τὰ ὀρ-
θάνοιχτά μου μάτια, ποὺ μπροστὰ τους
λυγίζει τὰ γόνата ὁ δυνατὸς ὁ ἄντρας!

Στέλιος (μὲ θυμὸ μεγάλο).— Πές μου
πὼς αὐτὰ ποὺ εἶπες εἶναι ψέμματα, Ρέ-
λια!

Ρέλια.— Ὁχι! ὄχι!... εἶναι ἀλήθεια!...
Ἐγὼ ποὺ μοιάζω μὲ τὸν κεραυνό, τὸ
λέω. Διαλάλησέ το παντοῦ... Ἐξέρω καλὰ
πὼς ὅλοι θὰ σὲ πιστέψουν... Στὸ γέλοιό
μου ὁ πόνος ξεφυγκάει καὶ μόνο μπρὸς
στὸ πέρασμά μου καθε ἔρωτας νικιέται!
Θέλω σκλάβᾳ τῇ ζωῇ τῇ νέα καὶ ὅλα τὰ
ξανθὰ κεφάλια γονατιστὰ μπροστὰ μου!
Τὴ φύσι θὰ τὴν δέσω σὰ μιὰ δοῦλα στὰ
μαλλιά μου, κι' ὅταν θέλω ἐγὼ θ' ἀν-
θίξῃ καὶ οἱ καρποὶ ἀπὸ τὸ στόμα μου
θὰ πέθουν τὴ γλυκαδά!

Στέλιος (δυνατὰ).— Κάποιο δαιμόνιο
θὰ μπήκε στὸ μυαλό σου!

Ρέλια (δυνατὰ).— Ὁχι!

τέλιος.— Κάποια κατάρᾳ σ' ἔχει γη-
τεμένη!

Ρέλια (δυνατωτέρα).— Ὁχι!

τέλιος.— Κ' ἔτσι πελέει ἔστησε ὁ
χάρος στὴ γεννηά μας!

Ρέλια (τραγικά).— Ὁχι! Ἀνοίξανε ἡ
πόρτες οἱ μεγάλες τοῦ Ἀπολλῆ, ποὺ λί-
γη χαρὰ τὴν ἀνοίξῃ μονάχα σὰς προσ-
φέρουν! Καὶ γὼ μὲ τὸ μαγικό σπαλέτ-
το ποὺ ἀνασταίνει τίς ζωές, ὅλο τὸν Ἀ-
πολλῆ τὸν σκλαβώνω καὶ στήνω μαζί
του τὸν αἰώνιο χορὸ! ὅποιος νὰ ζήσῃ
θέλει, τὴν ἀτσιγγάνα ἐμένα ἄς ἀκολου-
θήσῃ!

τέλιος (δυνατὰ).— Γίγιο!

Ρέλια.— Φώναξε νὰ πάνθουν πειὰ ἡ
λιτανεῖς! γιατί ἡ ἴδια ἢ Παρθένᾳ ποὺ
παρακαλᾷτε νὰ σὰς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν
κατάρᾳ, ἀλύπητα μιὰν ἡμέρα θὰ σὰς
κάψῃ!

τέλιος.— Βοῖζε; Εἶσαι δική μου
γυναῖκα καὶ σκλάβᾳ μου ἀκόμα, καὶ τὴν
κατάρᾳ ἐγὼ θὰ διώξω ἀπὸ τὸν τόπο!

Ρέλια.— Μὰ τὴ φοβάσαι... ἀλήθεια;
δὲν τὴν φοβάσαι;

Στέλιος (θέλει νὰ ὁρμήσῃ ἐπάνω της).—
Ἐγὼ;

Ρέλια (ποὺ ἔχει πλησιάζει στὴν πόρτα
τοῦ χαμηλοῦ σπιτιοῦ).— Μὴ μ' ἀγγίξῃς,
γιατί φωτιὲς σκορπίζω γύρω μου καὶ
καίω!

Στέλιος.— Τέτοιες φωτιὲς ἔνα μαχαί-
ρι τίς νικάει! (ὁρμᾷ ἐπάνω της... ἀλλὰ
σὺν ἀδύνατον καὶ ἀπονεμένος ἐπαυροῖ
μπροστὰ στὰ μάτια της· τὸ μαχαίρι τοῦ
πέφτει ἀπ' τὰ χεῖρα· ἡ Ρέλια τὸν κοιτάζει
κι' ἐνῷ ἀφίνει γέλοια δυνατὰ, μπαίνει ἡ-
συχᾶ μέσα στὸ σπιτάκι, κλείνοντας τὴν
πόρτα).

Στέλιος (κοιτᾷ στὴν πόρτα).— Ρέλια!
Ρέλια! ἀνοίξε τὴν πόρτα, γυναικούλα
μου! Ρέλια, ποτέ μου ἐγὼ δὲν σκέπτο-
μαι νὰ σὲ προδώσω!... Ὅλες οἱ συμφο-
ρὲς ἐπάνω μου ἄς πέσουν, μὰ ἀφῆσέ με
στὸ πλάϊ σου γιὰ λίγο νὰ σταθῶ!... Ρέ-

λια! Ρέλια! τὰ μάτια σου τὰ ὁμορφα μὲ
καίνε! (στὸ τέλος πέφτει μπροστὰ στὴν
πόρτα σὺν σκέλεθρο· ὁ Ἀνδρέας μ' ἔνα
γαλήνιο γέλιο ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ φεύ-
γει, ἐνῷ ἡ Ρέλια βγαίνει σιγὰ, κοιτάζον-
τας ἥρεμα καὶ ἀνήξερα τὸ Στέλιο).

Ρέλια.— Στέλιο... Στέλιο μου!... σή-
κω ἀπάνω νὰ πᾶς στὸ σπíti σου, γιατί
εἶναι ἀργά!... Δὲν ἔχεις φόβο ἢ Νεραΐ-
δα μὴ σοῦ κλέψῃ τὴ φωνή σου; (πέφτει
ἀμέσως).

Αὐλαία

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει τὴν ἀγροτικὴν
κάμαρα τῆς πρώτης πράξεως, ἀλλὰ κα-
θαρώτατη, μὲ ἐσορτάσιμη ὄψη. Ἀριστερὰ
ὁ σοφᾶς εἶναι συγγυρισμένος σὲ κρεβάτι,
μὲ καθαρῶτατα κλινοσκεπάσματα καὶ ἀ-
πάνω στὸ τραπέζι βάζα πῆλινα χωρικά,
γεμάτα λουλούδια! Τὸ καντῆλι στὴ γωνιά
καίω ἀπ' τίς εἰκόνες ἀναμένο, κι' ἀπάνω
στὸ τραπέζι σ' ἔνα πιάτο πῆλινο κόκκινα
αὐγά, καθὼς καὶ τρεῖς λαμπάδες, ἡ μιὰ
εἶναι στολισμένη μὲ πολύχρωμες κορδέλ-
λες/.

ΣΚΗΝΗ Ι

Ρέλια — Διαμάντω

**Μόλις ἀνοίξῃ ἡ αὐλαία, ἡ Ρέλια κοι-
μᾶται στὸ σοφᾶ.**

Διαμάντω (ποὺ στολίζει μιὰ λαμπά-
δα).— Κύτταξε, Ρέλια μου, τί ὁμορφη
ποὺ εἶναι ἡ λαμπάδα σου!

Ρέλια.— Ἀχ! νονά μου!

Διαμάντω.— Ἐννοια σου, παιδάκι
μου, νὰ ἴπῃς ὡς νῆν ὦρα τῆς ἀναστάσε-
ως θὰ εἶσαι καλιὰ... νὰ! δὲν ἔχεις πειὰ ζέ-
στη (τὴν πλησιάζει καὶ ἀκουμπᾷ τὸ χέρι
της στὸ μέτωπό της) εἶσαι ὁρροερή, ὁρ-
σερὴ σὺν τὸ μαροῦλι!

Ρέλια.— Ὁ πυρετὸς ποὺ καίει τὰ στή-
θεια, νονά μου!... φαίνεται πὼς δὲν θὰ
σηκωθῶ πειὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ κρεβάτι.

Διαμάντω (κιτυλᾷ τὸ τραπέζι).— Κού-
δια ἡ ὦρα ποὺ τ' ἀκούει, Ρέλια μου!

Ρέλια.— Πιστεψέ με, νονά μου!... Τὸ
ἴμα μὲς τίς φλέβες μου παγώνει... καὶ
τὰ μάτια μου εἶναι τόσο πολὺ κουρασμέ-
να, σὺν τὰ θέλωρε νὰ κλείσουνε γιὰ πάν-
τι... (ἀνασηκώνεται λίγο).

Διαμάντω.— Κουράγιο, παιδί μου, τὰ
μαγαυλάκια σου εἶναι κόκκινα, κόκκινα
καὶ περισσότερο κόκκινα ἀπὸ ἄλλες φο-
ρὲς.

Ρέλια.— Μὲ θέλει ὁμορφη ὁ χάρος!...
Ξέρεις, νονά μου, τί ζηλιάρης εἶνε ὁ χά-
ρος; τὸν εἶδε μιὰ φορὰ μὲ τὰ μάτια
μου στὴ βουρὴ ἀρρωστοτεῖα μου τὸ προ-
πέσοιο κολοκαῖρι... μὰ δέντὸν φοβᾶμαι
καθόλου... γιατί ὁ ἄνθρωπος, νονά μου,
ποτέ δὲν πρόπῃ νὰ φοβᾶται τὸ χάρο...
ὑπερὰ αὐτὸς εἶναι τόσο καλὸς μαζί μου...
Θαροῦ πὼς σ' αὐτὸν θὰ βροῦ ἔνα ἀλη-
θινό, ἔνα στοργικό πατέρα!...

Διαμάντω.— Ἐλα ἴωρα... μὴ λὲς τέ-
τοια λόγια, παιδί μου.

Ρέλια.— Ἀχ! νονά μου! Ὅλοι οἱ

ἄνθρωποι πού ζοῦνε ἀπάνω στή γῆ δὲν ἔχουνε κάποιες ἐλπίδες; καὶ ἂν ὑπάρξῃ κανένας πού δὲν ἔχει, γιατί νὰ ζῇ; γιατί νὰ ζῇ;

Διαμάντω.— Ἄν ἦταν ἔτσι, Ρέλια μου!

Ρέλια.— Ἄμ' ἔτσι εἶναι, ἐγὼ τὸ ξέρω, ἔτσι εἶναι... (μπαίνει ὁ Γιώργης).

ΣΚΗΝΗ II

Οἱ ἄνω — Γιώργης

Γιώργης (ἐνῶ ἡ Ρέλια γυρίζει τὸ κεφάλι της καὶ σὲ μιὰ μεγάλη σιγή).— Ἡ Ρέλια;

Διαμάντω.— Ἄμ' καλὰ εἶναι τί ἔχει;

Γιώργης.— Ἡ λειτουργία ἄρχισε· θὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησιά;

Διαμάντω.— Καὶ βέβαια, θὰ πᾶμε!

Γιώργης.— Ὁ Μηνᾶς ἐλευθερώθηκε ὁ κακομοῖρος; τῶῤῥερες;

Διαμάντω.— Ὅχι· πότε;

Γιώργης.— Δηλαδὴ ἦτανε νὰ ἐλευθερωθῇ σήμερα... μὰ τί τραβήξε ὁ κακομοῖρος... καὶ καλὰ καὶ σώνει νὰ ρίχνουν ὅλο τὸ βάρος ἀπάνω του πού χάθηκε τὸ σπᾶ-λέττο... Καὶ ἐκεῖνος νὰ μὴν ἔχει ἰδέα· καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔπαθε ἔξ αἰτίας τοῦ κουλοῦ τοῦ Μανώλη... Τί περιμένεις ἀπὸ σημειωμένο ἄνθρωπο!

Διαμάντω.— Καὶ γιατί;

Γιώργης.— Γιατί—λέει—τὸν εἶδε κοντὰ στὸ κάστρο ἀποβραδὺς τὴν περασμένη ἑβδομάδα!

Διαμάντω.— Μὰ καλὰ, λένε πῶς τὸ κλέψανε προχθὲς τὴ νύχτα!

Γιώργης.— Ναί! προχθὲς τὴ νύχτα!.. Ἀλλὰ φαίνεται πῶς στὴν ἀνάκρισι πού ἔκαναν οἱ δικαστᾶδες στὴ Χώρα, εἶπανε ἄλλα... Ἄς εἶνε... περασμένα, ξεχασμένα... (προχωρεῖ καὶ πέρνει τὴ λαμπάδα του ἀπ' τὸ τραπέζι, ἡ Διαμάντω ἔχει σηκωθῇ καὶ ἔχει ἀφήσει τὴ λαμπάδα τῆς Ρέλιας στὸ τραπέζι).

Διαμάντω.— Ἐ! λοιπόν! παιδί μου! Ρέλια!... Ρέλια!... Φαίνεται πῶς τὴν πῆρε ὁ ὕπνος!..

Γιώργης.— Ἐ! καλύτερα· ἀφῆσέ την νὰ ἡσυχάσῃ!

Διαμάντω.— Ἐλα! πῆγαινε ἐσὺ νὰ ντυθῇς... σοῦχω ἀπάνω στὸ κρεβάτι τὰ καινούργια σου ροῦχα καί...

Γιώργης (τὴν διακόπτει).— Νὰ ντυθῶ; καλὰ εἶμαι... δὲν βαρύνεσαι... πόρε τὴ λαμπάδα σου καὶ πᾶμε!

Διαμάντω.— Κι' ὁ Στέλιος δὲν φάνηκε ἀκόμα!

Γιώργης.— Καθόλου;

Διαμάντω.— Ἀπὸ νωρὶς πρὸς τὸ ἡλιογέρομα, πέρασε ἀπ' ἔξω βιαστικός. Ρώτησε γιὰ τὴ Ρέλια, ἀλλὰ ἦτανε ἐκεῖνη τὴ στιγμή τόσο βυθισμένη ἀπ' τὸν πυρετὸ καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ξυπνήσω... ἔφυγε!

Γιώργης.— Οὐφ κι' αὐτός!

Διαμάντω.— Γιατί τὸ λές;

Γιώργης.— Γιατί τὸ λέω; Μοῦ φαίνεται, Διαμάντω, πῶς δὲν κάναμε καθό-

λου καλὰ τὰ τὴν παντρεύουμε μὲ τὸ Στέλιο· ἡ Ρέλια δὲν τὸν θέλει... Αὐτὸ τοῦλάχιστον τὸ δείχνει μὲ τοὺς τρόπους τῆς κάθε μέρα!

Διαμάντω.— Ναί... μοῦ τῶλεγε καὶ μένα... ὅτι ἂν τὸν πέρνει τὸ κάνει μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ μᾶς χαλάσῃ τὸ χαιτήρι.

Γιώργης.— Κουτὴ ἦτανε!... Καὶ ὁμως ἔκανε τότε σάν τρελλή;

Διαμάντω.— Ἀθῶο κορίτσι τὸ καὶ μένο καί...

Γιώργης.— Χτὲς ἡ ἀφεντιά του μοῦ λέει στὸ δρόμο πού ἀνεβαίναμε ἀπὸ τὴ περιβόλια ὅτι θέλει καλὰ καὶ σώνει σήμερα πού εἶναι Λαμπρὴ νὰ πάρῃ τὴ γυναῖκα του στὸ σπίτι του... τοῦ λέω κι' ἐγώ: «καὶ ἡ συμφωνία μας;...» τότε θύμωσε πολὺ καὶ μοῦ λέει: «Εἶναι γυναῖκα μου ἡ Ρέλια ἢ δὲν εἶναι;» «Ἐ! εἶναι»· τοῦ λέω. «Ἐ! λοιπὸν θὰ τὴν κάνω ὅτι θέλω ἐγώ... πρέπει νὰρθῇ σπίτι μου...» Τ' ἀκουσες;

Διαμάντω.— Ἄς ἔρθῃ νὰ μοῦ τὰ πῇ κι' ἐμένα αὐτὰ!

Γιώργης.— Ναί... τί λὲς ἐκεῖ... θὰ σὲ φοβηθῇ... Ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ στὴν ἀρχὴ τὸν ἔπερνα γιὰ καλὸ παιδί· μὰ τώρα...

Διαμάντω.— Σ' αὐτὸ δὲν ἔχεις δίκιο! ἀγαπᾷ πολὺ τὴ Ρέλια· καὶ ἓνας πού ἀγαπᾷ πολὺ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ζηλιάρης!... εἶναι πειὰ φανερό· πῶς τὴν ζηλεύει;... Κάθε ὥρα τὴν παραφυλάει κρυφὰ νὰ δῇ τί κάνει... μὲ ποιὸν θὰ μιλήσῃ... καὶ πρὸ ἡμερῶν μοῦ ἔκανε παράπονα πῶς τὴν εἶδε νὰ κουβεντιάζῃ πάλι μὲ κείνον τὸν τρελλό... τὸ Γιοῦ τῆς Νεραίδας!

Γιώργης.— Αὐτὰ εἶναι κουταμάρες!... Ἐ! καὶ πῶς κουβεντιάζει;...

Διαμάντω.— Ἐ! αὐτὸς ζηλεύει!...

Γιώργης.— Μὰ καλὰ, τὸν Ἀνδρέα... ἔβαν τρελλό;

Διαμάντω.— Δὲν βαρύνεσαι ὅμως... αὐτὴ τὸ κάνει ἀπὸ πονοψυχία... εἶναι ἓνα κορίτσι πού λυπᾶται... ἔχει καλὴ ψυχὴ... αὐτὸ εἶναι...

Γιώργης.— Ναί· δὲν λέω πῶς τὸ κάνει μὲ κακὸ σκοπὸ. Ἀλλὰ ἔλα τοῦ λόγου σου βγάλτου ἀπ' τὸ μυαλὸ αὐτὲς τίς κουτὲς ἰδέες!... Ζηλεύει· εἶναι ζηλιάρης· θέλεις νὰ τὸ καταλάβῃς αὐτό, ναί ἢ ὄχι;

Διαμάντω.— Καλὰ ντέ, μὴ φωνάζεις!.. (ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Διαμάντω ἐτοιμάζεται καὶ τώρα φορεῖ τὸ σάλι της). Πᾶμε.

Γιώργης.— Ναί, ναί, πᾶμε!...

Διαμάντω.— Πῆγαινε μπροστά!... (ἐνῶ βγαίνουν, ἡ Διαμάντω ξαναγυρίζει πρὸς τὴ Ρέλια σιγὰ καὶ τὴν κυττάζει ἢ Ρέλια ἀνοίγει τὰ μάτια). Εὐπνησες, Ρέλια;

Ρέλια.— Ἐβλεπα ἓνα ὄνειρο, νονά μου!

Διαμάντω.— Καλὸ ἢ κακὸ;

Ρέλια.— Πολὺ καλὸ... Εἶμαι τόσο χαρούμενη... θὰ σηκωθῶ μάλιστα ἀμέσως· θὰ ντυθῶ καὶ θάρθῶ στὴν ἐκκλησιά!...

Διαμάντω.— Δὲν στῶλεγα ἐγώ;... νὰ ἐκεῖ εἶνε ἡ λαμπάδα σου!

Ρέλια.— Δὲν ἔχω καθόλου ζέστη γιὰ κύτταξε, νονά μου!

Διαμάντω (βάζει τὸ χέρι της στὸ μέτωπο τῆς Ρέλιας).— Μπᾶ! μπᾶ! δὲν ἔχεις τίποτα... εἶσαι μιὰ χαρὰ Θεοῦ!

Ρέλια (πού γελᾷ χαριτωμένως).— Καὶ θὰ ἤμουνα, νονά μου, τόσο πολὺ λυπημένη· ἤμουνα τόσο ἄρρωστη πού νὰ μὴ μπορῶ νὰ σηκωθῶ νὰ κάνω στὴν ἐκκλησία ἀνάσταση μαζί μὲ τὸν ἄντρα μου!...

Γιώργης (ἀπ' ἔξω).— Θάρθῃς, Διαμάντω;

Διαμάντω.— Ναί! Ἐρχομαι!... (στὴ Ρέλια) ὁ νονός σου μὲ φωνάζει. Θέλεις νὰ κοντοσταθῶ νὰ πᾶμε μαζί ὅλοι;

Ρέλια.— Δὲν θάρθῃ ὁ Στέλιος;

Διαμάντω.— Ἐξέρω, παιδί μου;

Ρέλια.— Πῆγαινε σύ, νονά μου, πῆγαινε... κι' ἂν δὲν ἔλθῃ ἐκεῖνος, τότε θὰ ἔλθῶ ἐγὼ μοναχὴ μου... τί φόβο ἔχω... δυὸ βήματα!... (ἀκούονται καμπάνες).

Διαμάντω.— Καλὰ... ὅπως θέλεις... (ζυγώνει καὶ φιλεῖ τὴ Ρέλια). Ρέλια μου, παιδάκι μου, καλὴ ἀνάσταση!... καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ φιλή!...

Ρέλια.— Εὐχαριστῶ, νονά μου, νὰ χαίρεσαι τὸ νονό!...

Διαμάντω (πέρνει τίς λαμπάδες καὶ πάει νὰ φύγῃ). Καὶ μὴν ἀργήσῃς ἂν δὲν ἔλθῃ ὁ Στέλιος· ἀκουσες; (φεύγει).

Ρέλια.— Ναί! ναί!

ΣΚΗΝΗ III

Ρέλια μόνη· σὲ λίγο **Κυρὰ Φωτεινὴ καὶ Στέλιος.**

Ρέλια (ἀνασηκωνόμενη λίγο· ἔπειτα φτιάχνοντας νὰ μαλλιά της, θέλει νὰ κατέβῃ πού ἀκούει ὁμιλίες ἀπ' ἔξω, μὲ σὲ λίγο ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ἡ κυρὰ Φωτεινὴ, πού σέρνει ἀπ' τὸ χέρι τὸ Στέλιο).— Ποιὸς νᾶναι;...

Φωτεινὴ.— Καλησπέρα, Ρέλια μου!

Ρέλια.— Καλησπέρα!

Φωτεινὴ.— Ἄ! σηκώνεσαι; Μπράβο! (στὸ Στέλιο). Νά, καὶ μένε, πού τὴν εἶχες γιὰ πεθαμμένη.

Ρέλια.— Ἐμένα; (γελᾷ) χά! χά! χά!

Φωτεινὴ.— Μοῦ φαγε τ' αὐτιά σήμερα, κουκλίτσα μου... ὅτι ἡ Ρέλια μας δὲν εἶναι καλὰ, ὅτι τὴ Ρέλια μου τὴν ἔχασα γιὰ πάντα, ὅτι μοιάζει γιὰ ξωπαρμένη καὶ ἓνα σωρὸ μωρολογίες! νὰ τα λοιπὸν τὰ φαντάσματά σου! ποτὲ δὲν ἦτανε τὸ χουσό μας κορίτσι καλλίτερα!

Ρέλια (πού κυττάζει τὸ Στέλιο γελώντας).— Στέλιο!... Στέλιο!... ἔλα κοντά μου τί κάθησες ἐκεῖ στὴ γωνιά;... δὲν ντρέπεσαι.

Στέλιος (πλημμυρισμένος ἀπὸ δάκρυα, θέλει νὰ μιλήσῃ, μὰ πνίγεται).

Φωτεινὴ.— Συγκινήθηκα.

Ρέλια.— Ἐλα κοντά μου, Στέλιο, λοιπόν! (ὁ Στέλιος σιγὰ, σιγὰ πλησιάζει). Θὰ πᾶμε μαζί ν' ἀναστήσουμε στὴ μικρὴ μας ἐκκλησιά... μὰ νὰ ντυθῇς καλὰ· νὰ

βάλῃς τὰ καινούργια σου ρούχα... γιατί δὲν ντύθηκες ἀκόμα;

Στέλιος (πλημμυρισμένος ἀπὸ χαρὰ κι' ἀπὸ συγκίνηση).— Γιατί; Γιατί ἤσυνα ἀρρωστη, Ρέλια!

Ρέλια.— Γί' αὐτό; Ὡστε μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα, Στέλιο;

Στέλιος.— Ναι, πολὺ... (γονατίζει κι' ἀκουμπᾷ τὸ κεφάλι του στὴν ποδιά της).

Ρέλια (χαϊδεύοντάς του τὰ μαλλιά).— Χρυσέ μου!

Κυρά Φωτεινὴ (ποὺ πλησιάζει).— Ἐ! παιδιὰ μου! Ἐγὼ θὰ πεθαίνω... πάω νὰ πάρω τὴ λαμπάδα μου ἀπὸ τὸ σπῆτι μου· θὰ περιμένει κι' ὁ ἄντρας μου ὁ κακομοῖρης.

Στέλιος.— Καλὴ Ἀνάσταση, κυρά Φωτεινή.

Φωτεινή.— Εὐχαριστῶ... Χαιράμενοι (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ IV

Στέλιος Ρέλια

Στέλιος (σκεπτικὸς καὶ σὰν δειλὸς σκύβει τὸ κεφάλι).

Ρέλια.— Δὲν ἔχεις νὰ μοῦ πῆς τίποτα, Στέλιο;

Στέλιος.— Ὁχι... σήμερα ὄχι!

Ρέλια.— Δὲν εἶσαι πειὰ καθόλου θυμωμένος μὲ μένα;

Στέλιος.— Θυμωμένος;... Δὲν ξέρω... δὲν τὸ νοιώθω μέσα μου αὐτὸ γιατί εἶσαι τόσο καλὴ!

Ρέλια.— Καὶ ὅμως προχθὲς... θυμᾶσαι;...

Στέλιος.— Ἐσκέφθηκα πολὺ, Ρέλια... ἤμουνα κουτὸς νὰ πιστέψω ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἄγρια σου λόγια!

Ρέλια.— Ἀλήθεια;

Στέλιος.— Μὰ βέβαια!... γιατί ἤσυνα ἀρρωστη... ὁ πυρετὸς ἀλλάζει τὸν ἄνθρωπο τὶς περισσότερες φορές καὶ λέει φριχτὲς καὶ ἀνιστόρητες κουταμάρες.

Ρέλια.— Καὶ πολλὲς φορές λέει ὡμορφες προφητεῖες.

Στέλιος (μὲ γοητεία).— Ρέλια!

Ρέλια.— Ἀγαπημένε μου...

Στέλιος.— Ἦτανε μιὰ κακὴ στιγμή... τὰ μάτια σου δὲν ἦτανε ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὰ κύτταξα καταβαθὰ καὶ τὰ φιλοῦσα... καὶ μοῦλεγε, ὅχι στὰ μάτια, γιατί τὸ φίλημα στὰ μάτια φέρνει τὸ χωρισμό! Τὸ θυμᾶσαι κείνο τὸ βράδυ; ἄλλαξαν ὅλα· τὰ μάτια σου ἦτανε σὰν πέλαιος, σὰν οὐρανὸς ποὺ ἀστραφετὸ ὀλοένα καὶ μὲ θάμπωνε· σὰν γλῶσσα φωτιᾶς θυμωμένης ποὺ θέλει νὰ κάψῃ τὸ ξερὸ χορτάρι. Τὶ μάτια ἦτανε ἐκεῖνα, Παναγία μου!

Ρέλια.— Καὶ ἤμουνα ἐγὼ ἡ Ἰδία;

Στέλιος.— Ἐσὺ σὲ εἶδα καλὰ· μοῦ μίλησες.

Ρέλια.— Δὲν πίστευες στοὺς ἱσκιούς ποτέ, Στέλιο!

Στέλιος (φοβισμένος).— Λές, Ρέλια;

Ρέλια.— Κι' εἶναι πολὺ κακὸ αὐτό. Ὅταν δῇς τὸν ἱσκιὸ ἄνθρωπο ποὺ ζῇ

ἀκόμα, σὲ λίγες μέρες θὰ πεθάνῃ. ἔτσι λένε ὅλοι οἱ παλαιοί.

Στέλιος.— Μὰ σὺ δὲν θὰ πεθάνῃς, Ρέλια μου, εἶσαι τόσο καλὰ.

Ρέλια.— Ὁχι, ἐγὼ δὲν πεθαίνω... ἔχω τὴ ρίζα τῆς πικροδάφνης ποὺ φυτρώνει καὶ ἀνθίζει πλάϊ στὸν ἀρχαῖο ναὸ τοῦ κάστρου φυλαχτὸ μου κι' ὅλα τὰ κακὰ τὰ διώχνει σὰν θυμὸς καὶ σὰν κατάρρα· ἔχω (σωπαίνει καὶ τὸν κυττάζει μὲ πάθος στὰ μάτια).

Στέλιος.— Τὶ ἄλλο, ἀγάπη μου (ἤσυχμα μὰ σὰν φοβισμένος). Τὶ ἄλλο, Ρέλια;

Ρέλια.— Τὸ κόκκινο σπαλέττο.

Στέλιος.— Ὁχι, ὄχι· μὴν τὸ ξαναπῆς, Ρέλια μου, αὐτὸν τὸν λόγο.

Ρέλια.— Λέω τὴν ἀλήθεια... μὰ ὀρκίσθηκες πῶς δὲν θὰ μὲ προδώσῃς...

Στέλιος.— Ὁχι... ἐγὼ... ποτέ... μὰ εἶναι ψέμμα.

Ρέλια.— Ὁχι, Στέλιο, δὲν εἶναι ψέμμα... Τὸ σπαλέττο εἶναι δικό μου... ὅλος ὁ κόσμος εἶναι κλεισμένος μέσα στὴν ψυχὴ μου κι' ὅλες ἡ εὐτυχίες σκύβουν μπροστά μου τὸ κεφάλι· θὰ στολιστῶ σὲ λίγο καὶ πλάϊ σου στὴν ἐκκλησίᾳ θ' ἀναστήσω... θὰ θαμπώσω ὅλο τὸν κόσμο μὲ τὴν ὡμορφίᾳ τοῦ κόκκινου σπαλέττου.

Στέλιος (ἐνῶ ἡ Ρέλια κατεβαίνει ἀπ' τὸ κρεβάτι).— Ἄν τὸ ἔχεις, Ρέλια, μὴ στέκεις καθόλου... Ἄν θέλεις τὴ ζωὴ σου, γυναικοῦλα μου, σὲ μένα νὰ τὸ δώσῃς, νὰ τὸ ρίξω στὸ ποτάμι· ὅλες ἡ κατάρρες, σὰν κεραυνοὶ θὰ σὲ σκοτώσουνε, χρυσὴ μου!

Ρέλια.— Ποιὲς κατάρρες μπροστὰ σ' αὐτὸ μποροῦν ποτέ ν' ἀντισταθοῦν;

Στέλιος.— Ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ποὺ τὸν κλέφτη μὲ μανία ἀναζητοῦν καὶ κατασιῶνται.

Ρέλια.— Χά, χά, χά! ἔχει τὴ δύναμη αὐτὸ καὶ τὶς σκοτώνει.

Στέλιος.— Γλυκεριά μου γυναικοῦλα, ἀκουσέ με.

Ρέλια.— Λόγια μεγάλα μὴ μοῦ λές (βγάζει τὸ σπαλέττο ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι της). Νά το· κύτταξε τὴν ὡμορφὴ ποὺ εἶναι καὶ τὰ ζαφείρια τὰ γαλάζια τὴν ὥρα τὸ στολίζουν... Κάθε πετράδι κλείνει μέσα του καὶ μιὰ ὡμορφὴ ζωοῦλα... τὴν ὡμορφὴ ποὺ θὰ φαίνομαι ἀκόμα σὰν τὸ φορῶ... (τὸ φορεῖ) Στέλιο, κύτταξέ με!

Στέλιος (ποὺ σηκώνει τὰ μάτια του μ' ἀγωνία).— Πέταξέ το, Ρέλια. (βάζει τὰ χέρια του στὰ μάτια) Φλόγες μεγάλες καὶ λυσσάρικες πεταῖ... πέταξέ το, Ρέλια. Δὲ μὲ λυπᾶσαι; Θὰ μὲ κάψῃς!

Ρέλια.— Φοβᾶσαι, Στέλιο;... Εἶσαι ἄντρας... ἕνας μεγάλος ἄντρας...

Στέλιος (ὑποχωρῶντας φοβισμένος).— Τράβατο ἀπ' τὰ μάτια μου, σοῦ λέω... μοιάζει σὰν κεραυνὸ ποὺ πέφτει στὸ σκοτάδι...

Ρέλια (ἡ Ρέλια τὸ περνᾷ στὸ λαιμό της, τὸ ἐφαρμόζει στὸ στήθος της).— Κύτταξέ με τὴν ὡμορφὴ ποὺ εἶμαι· καὶ πῶς ζηλιάρικα ὅλος ὁ κόσμος θὰ μὲ βλέπει!

Στέλιος (ὑποχωρῶντας στὴν πόρτα).—

Μὲ ἔκαψες, Ρέλια... τὰ μάτια σου τὶς φλόγες τοὺς τὶς μαγικὲς ἀρχίσανε νὰ σκορπᾶνε ὅλη τὴ γῆ ν' ἀνάψουν σὰν μπαρουτὶ. Λυπήσου τὴ γενιά μας, δὲν σοῦ φταίει· λυπήσου ἕναν δλόκληρο κόσμον ποὺ μὲς τὴν ἐκκλησίᾳ γονατιστὸς παρακαλεῖ τὸ λυτωμὸ του!...

Ρέλια.— Καὶ μένα ποιὸς θὰ μὲ λυπηθῇ;

Στέλιος.— Ἐγὼ... τὸ ξέρεις!

Ρέλια.— Ἐσὺ, γιατί τὴ σάρκα μου γυρεύεις νὰ χαρῇ καὶ τὰ φιλιὰ μου... μονάχα τὴ γυναῖκα, ἄντρα, ὀρέγεσαι κι' ἀνατριχίλες νοιώθεις ἀσυγκράτητες εἰς τὸ κορμί σου. Φύγε, ἀκουσες... Φύγε... κι' ἂν θέλῃς καὶ σὺ νὰ μὲ προδώσῃς στὸν κόσμον ποὺ ζητᾷ γονατιστὸς τὸ λυτωμὸ του, προδώσέ με... Ἐδῶ τὸν περιμένω. Φύγε...

Στέλιος.— Σ' ἀγαπῶ, Ρέλια... ὄχι... μὰ μ' ἔκαψες. Τράβα το ἀπ' τὰ μάτια μου, γιατί πεθαίνει (βγαίνει ἔξω μὲ ἀγωνία ὑποχωρῶντας καὶ ὀρμητικὰ ἐξαφανίζεται· ἡ Ρέλια στέκεται μέσα ἀπ' τὴν πόρτα μὲ τὰ χέρια της σταυρωμένα στὸ σπαλέττο, ποὺ ἔχει σταυρώσει στὸ στήθος της· μένει λίγο ἔτσι... ἀκούονται ἡ καμπάνες καὶ σὲ λίγο ἀκούεται τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ἀπὸ τὸ λαό... κάνει τὸ σταυρὸ της καὶ σὰν ὑπνωτισμένη κατεβαίνει πρὸς τὸ προσκήνιο).

ΣΚΗΝΗ V

Ρέλια, Ἀνδρέας, ὁ λαός.

Ἀνδρέας (κυτπᾷ τὴν πόρτα δυνατὰ· ἄξιφνα ἡ Ρέλια χωρὶς νὰ σκεφθῇ τρέχει καὶ ἀνοίγει μὲ ἀπόφαση στὸν Ἀνδρέα τὴν πόρτα).— Ρέλια, κυρά μου... (τὴν κυττάζει μὲ δυνατὸ πόθο).

Ρέλια.— Ἐσὺ εἶσαι, Ἀνδρέα;

Ἀνδρέας.— «Χριστὸς Ἀνέστη», ὅλοι πειὰ φωνάζουν... Ἀνάστασι παντοῦ καὶ στὴν ψυχὴ μας... ἕνας καινούργιος κόσμος σὰν μιὰ ἀνοιξὴ φαντάζει.

Ρέλια.— Ἀλήθεια (καταναυχτικὰ) Χριστὸς Ἀνέστη...

Ἀνδρέας.— Ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα σου τὸν ἄντρα σου ἀντάμωσα, ποὺ σὰν λυσσασμένος τρέχει πέρα ἀσυγκράτητος.

Ρέλια.— Χά... χά... χά... σὰν πεθαμμένος... κακόμοιρό μου ἄντρα...

Ἀνδρέας.— Πῶς τὸν λυπᾶσαι, κυρά μου... μὰ ἐκείνος στίς ἀνήλιαγες σπηλιὲς μὲ τὰ κρανία προσκεφάλι δὲν κοιμᾶται· τὴ θέλει τὴ ζωὴ του ὅπως εἶναι, τοῦ εἶναι ἀρκετὴ καὶ τὴ ζηλεύει.

Ρέλια.— Ἀλήθεια... τί κρίμα... νοιώθω γιὰ τὴ ζωὴ του κάποιον πόνο.

Ἀνδρέας.— Καὶ ὅμως ὁ πόνος μὲς τὴ γυναῖκα ἔχει πεθάνει.

Ρέλια.— Μὰ τὸν λυπᾶμαι.

Ἀνδρέας.— Κι' ἡ λύπη κι' ὁ πόνος εἶναι αἰσθήματα κοινὰ· ὅταν λυπᾶσαι, τὴν ἴδια τὴ ζωὴ σου θὰ σκοτώσῃς μιὰν ἡμέρα.

Ρέλια.— Τὶ λόγια εἶνε αὐτά, Ἀντρέα; εἶσαι κακός.

Ἀνδρέας.— Λόγια γεμάτα Ἀλήθεια. Φωτεινὴ (ἀπ' ἔξω).— Ἐλεῖστε με, Χριστιανοί, καίγομαι...

Ἀνδρέας.— Στὴν ὥρα... ἂν μπορῇς λυπήσου τὸν σάτυρον ἐξείνουν τῆς ζωῆς σου.

Ρέλια (μὲ φωνὴ δυνατὰ φοβισμένη). Ἀνδρέας... Εἶσαι γεμῆτος ἀπὸ κακία.

Ἀνδρέας.— Ναί, ἀλήθεια... εἶμαι κακὸς καὶ σὺ εἶσαι ὡραία· νὰ ποῖα φέρουν τὸ ἰσοροπῆμα στὴ γῆ... (μὲ δυνατὸ πόθο) τὴ ὥμορφη πού εἶσαι ἀπόψε ὅλο χουστὲς ἀκτίνες μιᾶς ἀυγῆς τὸ σῶμα σου καὶ τριαντάφυλλα δειλὸ τὸ πρόσωπό σου.

Ρέλια.— Μὴ μοῦ μιλᾷς ἔτσι Ἀνδρέα· ποτὲ δὲ μοῦ μίλησες ἔτσι.

Ἀνδρέας.— Ποτὲ δὲν ἦσουν τόσο ὡραία. (τὴν κοιτάζει στὰ μάτια).

Ρέλια.— Ὅχι, ὄχι, Ἀνδρέα· σοῦ δώσα ὅλη τὴν ψυχὴ μου· σοῦ φτάνει, Ἀνδρέα, ἡ ψυχὴ μου...

Ἀνδρέας.— Μὰ θέλω ἀκόμη καὶ τὰ χεῖλιά σου, πού ἡδονὴ γεννοῦνε μὲς τὴν σάοκα! (δοῦνὰ νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ).

Ρέλια (πὺρ ξεφεύγει).— Ὅχι, ὄχι, Ἀνδρέα. (ἀκούεται μακρὸν ἢ βοὴ πλήθους).

Ἀνδρέας.— Χριστὸς Ἀνέστη! Ὅλος ὁ κόσμος σήμερα γιορτάζει καὶ ὅλοι μὲς τὰ χεῖλιά φιλοῦνται... εἶναι ἡ γῆ πού σμίγει τὰ οὐράνια εἶναι ὁ σπόρος πού φύτρο γίνεται καὶ ὁ ἀνθὸς τοιμάζεται καρπὸς νὰ γίνῃ!.. Τὸ αἶμα τὸ ἀδρὸν στὰ κύτταρα μέσα ἀσυγκράτητο σὰν τὸ χυμὸ τοῦ σταφυλίου, σὲ μιὰ τρελλὴ ἡδονικὴ στιγμὴ γυροῦν νὰ ξεσπάσῃ. Δώσε μου τὰ χεῖλιά σου τὰ κατακόκινα, κυρά μου, γιατί γιὰ σένα καίγομαι.

Ρέλια.— Ὅχι! (σὰν πνιγμένη) ὄχι μὴ... εἶμαι τοῦ ἀντρα μου ἐγὼ καὶ μὲ ζηλεύει!

Ἀνδρέας.— Κι' ἐγὼ εἶμαι ἓνας ἄνδρας καὶ ζηλεύω πειρὸν πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους... ἡ φύσις τὸν γεννάει τὸν καρπὸ ὅποιος προφάσῃ καὶ τὸν κόψῃ, τὸν κερδίζει.

Ρέλια (ἐνῷ ὁ Ἀνδρέας τὴν ἀγκαλιάζει).— Ἀφῆσέ με... Ἀνδρέα ἄφῆσέ με... πνίγομαι!...

Ἀνδρέας.— Μὴ μὲ γκρεμίζεις μέσ' τὴν ἄβυσσος, ἀγάπη μου, γεῖνε ἐσὺ ζωρὸ κλαοὶ στὸ γκρεμισμό μου νὰ μὲ σώσῃς· τὰ χεῖλιά σου γιὰ μένα εἶναι ὁ Θεὸς καὶ μιὰ θρησκεία πού δὲν μπορεῖ ναεῖς θεσμός νὰ καταλύσῃ.

Ρέλια.— Ὅχι, ὄχι! (ἀντιστέκεται, γυρίζει τὸ κεφάλι της πρὸς τὰ ὀπίσω).

Ἀνδρέας.— Τρέμει ὁ ἄνδρας στὴν ὁρμὴ αὐτὴ σὰν ἁμαρτία!... καὶ ὅμως μπαίνει στὸν παράδεισο. Ρέλια, μονάχα τὰ κατακόκινα φιλιὰ σου θὰ μὲ σώσουν.

Ρέλια.— Ὅχι! Τρέμει ἡ ψυχὴ! ὁ θάνατος ὁ θάνατος!...

Φωνὲς (ἀπ' ἔξω).— Μέσα εἶναι οἱ καταραμένοι! Φωτιά... φωτιά!...

Ρέλια (δυνατὰ).— Ἀνδρέα, ἀκου...

Ἀνδρέας.— Ὅχι, δὲν μπορῶ ν' ἀκούσω ἄλλον κόσμον! Καίγομαι. βασιλίσσά μου!...

Φωνὲς πλήθους.— Φλόγες μεγάλες δώσατε καὶ κάψατε ἐκεῖ μέσα τὴν κατάρτα!.

Ρέλια (τραγικὰ).— Στάσου... μᾶς καίτε, ἄνθρωπε! φωτιά οἱ ἄνθρωποι ἀνάβουν... Ἀνδρέα, θὰ μᾶς κάψουν ζωντανούς!... Ἀφῆσέ με!...

Ἀνδρέας.— Σὰν τὴν φωτιά πού ἔχω στὰ στήθια μου ν' ἀνάψουν ἐκεῖνοι δὲν μποροῦνε!

Διαμάντω (ἀπ' ἔξω).— Ρέλια μου, παιδάκι μου!...

Γιώργης.— Σταθῆτε... τί μοῦ κάνετε τοῦ κακομοιροῦ!...

Διαμάντω.— Μὴν καίτε τὸ παιδάκι μας!...

Στέλιος.— Γλυκεῖά μου γυναικοῦλα, φῶγε· θὰ σὲ κάψουν!...

Φωνὴ πλήθους.— Φωτιά!... Φωτιά!...

Ρέλια.— Μὰ ὄχι· θὰ πεθάνω!...

Ἀνδρέας (σὲ μιὰ δυνατὴ πάλῃ τὴν φιλεῖ στὰ χεῖλη, ἀλλὰ ἄτονη ἐκείνη πέφτει καὶ στὰ χεῖρια του μένει τὸ κόκκινο σπαλέττο, πού σκορπίζονται χάμω ἢ γαλάζιες χάντρες).— Τὴ ὥμορφο πού εἶναι τὸ φιλι!... Χριστὸς Ἀνέστη!... Χριστὸς Ἀνέστη! (στέκει κοιτάζοντας τὶς χάντρες πού ἔχουν κυλιστῇ χάμω). Κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ, κάθε χάντρα κι' ἓνα κεφαλάκι ὥμορφο τῆς Ρέλιας ἔχει γεῖνει... ὅλο ὡραία χεῖλη πού σκορποῦνε γλυκὰ κι' οὐράνια φιλιὰ!... φίλησε, ἄνθρωπε!.. (ἐκτείνει τὰ χεῖρια του γονατίζοντας σὰν νὰ φιλή τὸ κενό). Καὶ φώναζε δυνατὰ σὰν γίγας!... Χριστὸς Ἀνέστη... Χριστὸς Ἀνέστη!...

Φωναὶ πλήθους.— Φωτιά στὰ νεραϊδογεννήματα, φωτιά!...

Ἀνδρέας.— Φωτιά μεγάλη καὶ σὰν λαμπάδα ὥμορφη θὲ νὰ καοῦμε... φωτιά!... φωτιά καὶ Χριστὸς Ἀνέστη, ἄνθρωποι... Χριστὸς Ἀνέστη!...

Φωναὶ πλήθους.— Χριστὸς Ἀνέστη!...

Ἀνδρέας (φαίνονται ἀπ' ἔξω φλόγες πού ἐφορμοῦν στὸ δωμάτιο).— Κόκκινες φλόγες σὰν τὸ κόκκινο σπαλέτο τῆς μητέρας, πού μιὰν ἀνάσταση ὡραία συμβολίζει, κάψατε μὲς τὴν ὁρμὴ σας τὶς ἀγάπες μας καὶ ἐψώσατε, σὰν ὥμορφες ψυχὲς καὶ σὰν ἀχτίνες στὰ οὐράνια τὰ φιλιὰ μας!

Φωνὲς πλήθους.— Φωτιά... φωτιά... (θέλει νὰ ὁρμήσῃ ἔξω, ἀλλὰ ἀναχαιτίζομένη πέφτει ἀναίσθητη ἐνῷ οἱ φλόγες ὑψώνονται καὶ ἀπειλοῦν τὸ μικρὸ σπιτάκι ἀργὰ καὶ ἀργὰ κατεβαίνει ἡ αὐλαία.

ΘΑ ΜΑΣ ΞΑΝΑΡΘΗ...

Ὁ «Κυθηραϊκὸς Κήρυξ» μᾶς κλίνει τὴν φιλόξενη, χαριτωμένη καὶ εὐγενική πόρτα του καὶ χάνουμε τὸ εὐπροσήγορο ραντέ—βού μας.

Ἡ λύπη μας γι' αὐτὸ τὸ δυσάρεστο νέο εἶναι μεγάλη.

Μάταια σκεπτόμεθα: μὰ γιατί, ἀδελφέ, νὰ μὴν μπορῇ νὰ σταθῇ στὸν κόσμο μας ἓνα φῶλλο, μόνο καὶ μόνο γιατί δὲν βρίζει;

Γιατί, ἀλήθεια, ἄλλο σημαντικό ἐλάττωμα ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν βρίσκομε στὸν «Κυθηραϊκὸν Κήρυκα».

Ἡ βραχεῖα ζωούλα τοῦ συμπαθητικοῦ αὐτοῦ φύλλου ὑπῆρξε μιὰ φωτεινὴ γραμμούλα ἐνὸς ἀκάκου διατόντος στὸ στερέωμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ νησιοῦ.

Γεννήθηκε μὲ τὴν ἐλπίδα μιᾶς μακρόχρονης ζωῆς (ὅλοι τὸ λέγαμε), γρήγορα μεγάλωσε καὶ σιγά—σιγά ἡνδρώθη καὶ γρήγορα πάλι, στὸ χρόνο πάνω, ἄρχισε νὰ δοκιμάζῃ τὶς ἀπογοητεύσεις, πού δοκιμάζει κάθε τι σχετικὸ μὲ μιὰν εὐγενικὴ ἰδεολογία, καὶ ἡ ἰδεολογία τοῦ Κήρυκα ἦτον νὰ παρέχῃ τὴν εὐπροσήγορη φιλοξενία του σὲ κάθε τσιριγώτικο, ἀδιακρίτως ἂν ἦταν ἀπὸ τὸν Μέσα ἢ τὸν Ἐξω Δῆμο...

Αὐτὰ, ὥσπου στὸν δεύτερο χρόνο μέσα, ἐγκαταλελειμένος στὶς ἰδιεὺς δυνάμεις του, χωρὶς τὴν ἠθική καὶ ὕλική ἐνίσχυσι κανενός, μὲ μόνο κέρδος ἓνα φοβερὸ παθητικὸν στὴ ράχι, εὐρέθη στὸ ἀδυσώπητο ἀδιέξοδον...

Γιὰ ναῦρε τὸν θάνατο καὶ μάλιστα τὸν χειρότερο: τὸν δι' ἐλπίδος, μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο.

Ἐχω τὴν ἰδέα πῶς ἡ ἐγκατάλειψις του εἶνε προσωρινὴ καὶ πῶς «ταχεῖα», ἀναζωογονημένος, θὰ μᾶς ξανάρθῃ....

Τοῦ τὸ εὐχόμεθα μὲ ἀγάπη.

ΕΛΕΝΗ Γ. ΚΑΡΥΔΗ
διηγήτορας

ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ Ν. ΚΑΨΑΝΗΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ

ΟΔΟΣ ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 197

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ:

2-4 Μ. Μ.

ΤΕΛΟΣ